

Javaslat

Bács-Kiskun megyei Szakképzés- fejlesztési Stratégiája célrendszeré- nek módosítására

Készítette:

Mondolat Iroda kft.

2017. november 26.

TARTALOMJEGYZÉK

1	BEVEZETÉS	4
2	JOGSZABÁLYI HÁTTÉR	5
2.1	A Stratégiát meghatározó jogszabályok	5
2.2	Várható jogszabályváltozások.....	6
2.2.1	Mellék-szakképesítések bevezetése	6
2.2.2	A duális rendszerű szakképzés gyakorlati képzési lehetőségeinek kiszélesítését célzó módosítások	7
2.2.3	A gyakorlati képzés humán erőforrásának megerősítése	8
2.2.4	Ágazati készségtanácsok.....	8
2.2.5	A szakmaszerkezeti döntési mechanizmus változása.....	9
2.2.6	A szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról szóló törvény módosítása	9
2.2.7	A munkavállalói át-, illetve továbbképzés lehetőségeinek kiterjesztése	10
2.2.8	Kutató és fejlesztő-szolgáltató intézet kijelölése.....	10
3	A BÁCS-KISKUN MEGYEI SZAKKÉPZÉS AKTUÁLIS HELYZETE	11
3.1	A megye munkaerő-piaci jellemzői	11
3.2	A megye oktatási szerkezete.....	12
3.3	A szakképzési centrumok.....	13
3.4	A gyakorlati képzés helyzete.....	16
3.4.1	Gyakorlati képzőhelyek.....	16
3.4.2	Tanulószerződések	18
3.4.3	Együttműködési megállapodások	22
3.5	A szakmaszerkezeti döntések folyamata	23
4	STRATÉGIAI CÉLOK	24
5	FEJLESZTÉSI CÉLOK	24
5.1	Hatékony szakképzés-koordináció működtetése	24
5.1.1	Az MFKB irányításával a gazdasági kamara, a munkaadók részvételének erősítése a szakképzési feladatok tervezésében és megvalósításában	24
5.1.2	Az iskolai rendszerű szakképzés és felnőttképzés szerkezetére vonatkozó széleskörű döntés-előkészítési folyamat működtetése	25
5.1.3	A megyei szakképzés és felnőttképzés egységes szakképzési adatbázison alapuló tervezése	26
5.2	A munkaerő-piaci elvárásoknak megfelelő, rugalmas szakképzési- és felnőttképzési rendszer kialakítása és működtetése.....	27
5.2.1	A munkaerő-piacról érkező igények figyelembevétele a szakmai és a gyakorlati képzés tervezésekor.....	27
5.2.2	A szakmaszerkezet és a munkaerő-piac kapcsolata, a középtávú szakmaszerkezeti döntések irányítása	28
5.2.3	Eredményesen működtethető szakképzési intézményhálózat, szakképzési centrumok és képzési profilok összehangolása	30

5.2.4	A duális (3 éves) szakképzési rendszer bevezetésének támogatása	30
5.2.5	Magas színvonalon működő vállalati képzőhelyek számának növelése	31
5.2.6	Az iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli képzések koherenciájának biztosítása.....	32
5.2.7	A szakképzés társadalmi elismertségének növelése	32
5.2.8	Az egységes pályakövetési rendszer bevezetése és eredményének felhasználása a képzési kínálat tervezéséhez	33
5.3	A tanulók életen át tartó tanulásának megalapozása: a tanulók szakmai és általános kompetenciáinak fejlesztése.....	33
5.3.1	A szakképzés mint fogadó és mint beszállító.....	33
5.3.2	Eredményes pályaaorientációs és pályaválasztási rendszer kialakítása.....	34
5.3.3	A felzárkóztatás támogatása.....	34
5.3.4	A tehetséggondozás támogatása	35
5.3.5	A tanulói mobilitás erősítése	35
5.3.6	A 16. életévüket betöltött fiatalok problematikája	36
5.4	A szakképzési rendszer céljainak elérését biztosító humán erőforrás biztosítása	36
5.4.1	A szakképzés-irányítás (menedzsment) fejlesztése.....	36
5.4.2	A stratégiai célok elérését támogató pedagógus-továbbképzések ösztönzése ...	37
5.4.3	A gyakorlati oktatásvezetők és gyakorlati oktatók rendszeres képzése, képzésük korszerűsítése	37
5.4.4	A mesterképzés szakmai minőségének emelése	38
5.4.5	Az oktatói mobilitás erősítése	38
5.5	Az esélyegyenlőség biztosítása	39
5.5.1	A nők esélyegyenlőségének biztosítása	39
5.5.2	A sajátos nevelési igényű tanulók és a fogyatékkal élők esélyegyenlőségének biztosítása, integrálásuk	39
5.5.3	A romák esélyegyenlőségének biztosítása, integrálásuk	40
5.5.4	Az iskola szociális szerepvállalásának támogatása	40

1 Bevezetés

A Bács-Kiskun Megyei Fejlesztési és Képzési Bizottság (a továbbiakban MFKB) felkérésre 2013-ban munkabizottság alakult, amely elkészítette Bács-Kiskun Megye Szakképzés-fejlesztési Koncepcióját. Az MFKB a koncepció kialakításának támogatására külső tanácsadó szervezetet is bevont a munkába. A koncepció elfogadását követően, illetve arra építve került kidolgozásra Bács-Kiskun megye szakképzésre vonatkozó stratégiája 2014-ben, melynek felülvizsgálatára 2015 végén került sor.

Az eltelt időszakban nem módosultak alapvetően a megye munkaerő-piaci és szakképzési jellemzői, ezért nem teszünk javaslatot a Stratégia 4 éve elkészült Helyzetelemzésének változtatására. Ugyanakkor néhány fontos adatot ismertetünk, amelyek segíthetik a döntéshozókat a felülvizsgált stratégia és fejlesztési célok megértésében.

A megyei középfokú szakképző intézményekben végzetek aránya, a megye szakképző iskolai ellátottsága továbbra is kedvezőbb az országosnál. A megyei középfokú szakképzési intézményrendszer stabilnak és működőképesnek mutatkozik a 2015-ös átalakítást követően. Ezek a tények alátámasztják a jelenlegi kormányzati intézkedések és a korábban megfogalmazott fejlesztési célok összehangoltságát, jelzik, hogy gyökeres változtatásra, irányváltásra nincs szükség. A szakképzés-fejlesztési stratégiában korábban megfogalmazott célok ugyanakkor az időközben konkrétummokká váló tervek miatt módosításokra szorulnak. Ezekre konkrét, szövegszerű módosításokat teszünk az eredeti szövegrészek aktualizálásával, kiegészítésével.

A stratégiai célok változtatása nem indokolt, azonban a központi szabályozás megerősödése, illetve az állam által fenntartott szakképző intézmények fenntartói jogának Nemzetgazdasági Minisztérium történő kerülésével a megyei szakképzés irányítása helyett annak szakmai támogatása, koordinációja kerül középpontba.

A Kormány T/18309. számon 2017. november 7-én benyújtotta az „Egyes oktatási, szakképzési és felnőttképzési törvények és az azokkal összefüggő tárgyú törvények módosításáról szóló” törvényjavaslatot. Ennek lényeges elemeit a 2.2. pont tartalmazza, de a tervezett, jelenleg még nem hatályos jogszabályváltozások tartalmi elemei – értelemszerűen – még nem kerülhettek beépítésre a célokra vonatkozó javaslatba.

Fontos megjegyezni, hogy ezen változások hatása jelen pillanatban nem prognosztizálható, mivel a törvény elfogadását követően kezdődhet meg végrehajtásuk. Emiatt a Stratégia célrendszerében kizárólag azokat a változásokat szerepeltettük, amelyek már most látható feladatokat jelentenek a megyei koordinációban.

Mivel a benyújtott törvényjavaslatban foglalt tervezett változások életbe lépése befolyásolni fogja néhány ponton a megyei szakképzés-fejlesztési stratégiát, indokolt, hogy a törvény kihirdetését, valamint ezen szakmai javaslat MFKB általi megtárgyalását, illetve elfogadását követően kerüljön csak sor Bács-Kiskun Megye Szakképzés-fejlesztési Stratégiájának módosításra.

2 Jogszabályi háttér

2.1 A Stratégiát meghatározó jogszabályok

A 2011. év CLXXXVII. tv. (Szakképzési törvény) 82. szakasza értelmében:

- a) kidolgozza az iskolai rendszerű szakképzés fejlesztésének az adott megyére vonatkozó, a szakképzés irányainak és a beiskolázási arányok rövid és középtávú tervét tartalmazó koncepcióját (szakképzés-fejlesztési koncepció), amely a megye, illetve a fővárosi területfejlesztési koncepció és területfejlesztési program részét képezi,
- b) javaslatot tesz az adott megyében a Szabóky Adolf Szakképzési Ösztöndíjról szóló kormányrendeletben meghatározott ösztöndíjra jogosító szakképesítésre (hiányszakképesítés),
- c) közreműködik az iskolai rendszerű szakképzés és az iskolarendszeren kívüli szakképzés, valamint a köznevelésben és a felsőoktatásban folyó szakképzés összhangjának megteremtésében,
- d) kezdeményezi az arra hatáskörrel rendelkező szervezetek és intézmények felé – a c) pontban meghatározott feladat érvényesülése érdekében - a bizottság által indokolt változtatások megtételét
- f) fenntartói megkeresés esetén állást foglal a szakképzést érintő fenntartói döntések fővárosi, megyei munkaerő-piaci kereslettel összefüggő megalapozottságáról,
- g) együttműködik a megyei önkormányzatokkal, a főváros érintettsége esetén Budapest Főváros Önkormányzatával a szakképzési feladatok és a szakképzésfejlesztés tervezésében,
- h) közreműködik a pályaorientációs és a pályakövetési feladatok megvalósításában

Az adott megye szakképzés-fejlesztési koncepciójának része a képzési irányok és beiskolázási arányok rövid- és középtávú terve is.

A koncepciónak hatékonyan hozzá kell járulnia az MFKB-k munkájához, ugyanakkor olyan szakképzés-fejlesztési célokat és elveket kell meghatározni, melyek alkalmasak a munkaerő-piac igényeinek megfelelő szakmaszerkezet és megyei szakképzési rendszer kialakítására, működtetésére és fejlesztésére.

A koncepció integrálja azokat az információkat, melyek eltérő intézményrendszerekben, eltérő forrásokból összegyűjtve egymással átfedésben állnak rendelkezésre. Ezek elemzésével, következtetések levonásával segítve az adott megye egységes szakképzési képeinek feltárását, rávilágítva azokra a kulcsjellemzőkre, melyek további erősítése vagy visszafordítása hozzájárulhat egy eredményes, hatékony, munkaerő-piac elvárásaira építő és átlátható szakképzési rendszer kialakításához

A Stratégia aktualizálásához az alábbi jogszabályok figyelembe vétele szükséges:

- 2011. évi CLXXXVII. törvény a szakképzésről
- 2011. évi CLV. törvény a szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról
- 1991. évi IV. törvényt a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról
- 1993. évi LXXIX. törvény a közoktatásról
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról
- 2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről

- 2011. évi CLXXXIX. törvény Magyarország helyi önkormányzatairól
- 2012. évi CLXXXVIII. törvény egyes köznevelési intézmények állami fenntartásba vételéről
- 150/2012. Kormányrendelet az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásáról
- 202/2012. Kormányrendelet a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtról
- 1040/2015. (II. 10.) Kormányhatározat a „Szakképzés a gazdaság szolgálatában” című koncepcióról
- 2015. június 4-én módosított 2011. évi CLXXXVII. szakképzési törvény
- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről
- 2015. évi LXVI. törvény
- A Kormány 297/2015. (X. 13.) Korm. rendelete a 2016/2017. tanévre vonatkozó szakmaszerkezeti döntésről
- Magyar Képesítési Keretrendszer elfogadása (a felsőoktatás esetében: a Kormány 139/2015. (VI. 9.) Korm. rendelete; szakképzés esetében egyelőre nincs rendeleti szintű döntés)
- 120/2015. (V. 21.) Korm. rendelet a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ fenntartásában működő egyes szakképzési feladatot ellátó köznevelési intézmények fenntartóváltásával összefüggő intézkedésekről
- 146/2015. (VI. 12.) Korm. rendelet a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ fenntartásában működő egyes szakképző intézmények átadásáról, valamint egyes kormányrendeleteknek a szakképzés intézményrendszerének átalakításával összefüggő módosításáról

2.2 Várható jogszabályváltozások

A Bevezetésben jelzett törvényjavaslat alapján ismertetjük a Stratégiát érintő, várhatóan a közeljövőben életbe lépő főbb jogszabályi változásokat.

2.2.1 Mellék-szakképesítések bevezetése

A törvényjavaslatban szereplő módosítás a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (Nkt.), illetve a szakképzésről szóló 2011. évi CLXXXVII. törvény (Szt.) változtatásával kívánja elérni, hogy a hatályos szabályozás szerint az érettségi vizsga keretében megszerezhető ún. mellék-szakképesítések leválasztásra, elkülönítésre kerüljenek az érettségi vizsgától és tanuláruk választhatóvá váljon a tanuló számára. Ez a lépés elősegíti, hogy az ágazati szakmai érettségi vizsgák egyöntetűen csak az ágazati közös tartalmakra koncentráljanak, egyértelműsítve ezzel az érettségi vizsgára történő felkészítés, felkészülés kereteit is, továbbá biztosítja, hogy ne növekedjenek a tanulók érettségi vizsgával összefüggő terhei.

A javaslat szerint a mellék-szakképesítés a szakgimnázium középiskolai évfolyamai tananyagának keretében a tanuló választása alapján tanulható és megszerezhető, az Országos Képzési Jegyzékben meghatározott, az adott szakgimnáziumi ágazathoz és az érettségit követő szakképzési évfolyamon megszerezhető szakképesítéshez kapcsolódó szakképesítés vagy részszzakképesítés, amelynek tananyagát a szakképzési kerettanterv tartalmazza.

A mellék-szakképesítés elkülönítése, választhatóvá tétele tehát a korábban meghatározott szakmai tartalmak módosítását, felülírását nem teszi szükségessé, hanem csak lehe-

tőséget ad ezen tartalmak egy részének választható módon történő tanulására, illetve ha a tanuló ezt az irányt választja, akkor e tananyagból külön szakmai vizsga letételére.

A mellék-szakképesítés tartalmi elemeinek tanulására vonatkozó választás lehetősége a szakgimnáziumi tanulmányokat a 2016/2017. tanévben 9. évfolyamon, valamint a 2017/2018. tanévben 9. évfolyamon megkezdett tanulókra is kiterjed.

2.2.2 A duális rendszerű szakképzés gyakorlati képzési lehetőségeinek kiszélesítését célzó módosítások

2.2.2.1 A tanuló-előszerződés rendszere

A tanuló-előszerződés bevezetése lehetővé teszi a gazdálkodók számára a tanulókkal a tényleges szakképzési szakaszt megelőző megismerkedést, illetve a tanulók számára zökkenő mentesebbé teheti a munkahelyen zajló gyakorlati képzésbe a beilleszkedést. A munkahelyen zajló duális gyakorlati képzés lehetőségeit szélesíti azon javaslat, amely megfelelő mennyiségű gyakorlati óra esetén lehetővé teszi tanuló-szerződés megkötését már a szakgimnázium 11. és 12. évfolyamain. Erre akkor kerülhet sor, ha a tanuló a mellék-szakképesítés helyett a szakképzési kerettantervben szereplő alternatív gyakorlati órakeretet választja.

2.2.2.2 Munkahelyi gyakorlati lehetőségek kiszélesítése

Előzőeken túlmenően a törvényjavaslat lehetővé teszi, hogy az Országos Képzési Jegyzék szerinti Pedagógia, valamint a Szociális ágazatokba tartozó, továbbá a honvédelmi szakképesítések esetén a korábbiaknál szélesebb körben kerülhessen sor munkahelyi körülmények között gyakorlati képzésre.

A tanulók eredményesebb, hatékonyabb gyakorlati képzését szolgálja továbbá az egy gazdálkodó szervezetnél oktatható tanulók (az Nkt. maximális gyakorlati csoportlétszámának megfelelő számú) maximális számát meghatározó szabályozás.

2.2.2.3 Ágazati képző központok

A javaslat ágazati képző központok felállítását tervezi, amelyek több gazdálkodó szervezet által létrehozott, a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter által rendeletben kiadott feltételeknek megfelelő gyakorlati képzést szervezők lesznek. A Kormány felhatalmazást kap, hogy rendeletben szabályozza a gyakorlati képzés folytatására jogosult szervezetek nyilvántartásába ágazati képző központként történő felvétel feltételeit.

A gyakorlati képzés definíciója módosul: a szakmai képzésnek a továbbiakban az iskolai tanműhelyben, ágazati képző központban (állami felnőttképzési intézmény tanműhelye helyett) vagy a gyakorlati képzés folytatására jogosult gazdálkodó szervezetnél, egyéb szervnél vagy szervezetnél folyó azon része, amelynek célja a szakképesítéshez kapcsolódó munkatevékenységek gyakorlatban történő elsajátítása és a tanulónak a komplex szakmai vizsga gyakorlati részére való felkészítése, amelyet iskolai rendszerű szakképzés esetén a szakképzési kerettanterv határoz meg.

2.2.3 A gyakorlati képzés humán erőforrásának megerősítése

2.2.3.1 Vállalati gyakorlati oktatók képzése

A gazdálkodó szervezeteknél tanulók képzésével foglalkozó szakemberek számára előírásra kerül az oktatott szakképesítés komplex szakmai vizsgára történő gyakorlati felkészítéséhez szükséges alapvető adminisztrációs, pedagógiai, szociálpszichológiai és kommunikációs ismereteket tartalmazó képzés. Ez a mestervizsgálóval nem rendelkező szakemberek számára teszi lehetővé a bekapcsolódást a tanulók képzésébe.

A kamarának fontos (és kizárólagos) szerepe lesz ezen felkészítésekben. Bevezetésre kerül a „kamarai gyakorlati oktatói képzés” és fogalma, amely szerint e felkészítés a gazdasági kamara által, az iskolai rendszerű szakképzésben gyakorlati képzést folytató szervezetnél kötelező szakmai gyakorlatukat töltő tanulókkal gyakorlati oktatóként foglalkozó, meghatározott szakképesítéssel és szakmai gyakorlattal rendelkező szakemberek számára szervezett képzés. A képzés a „kamarai gyakorlati oktatói vizsgával”, a kamara által kiadott tanúsítvánnyal zárul.

A gyakorlati képzést folytató szervezetnél folyó gyakorlati képzésben gyakorlati oktatóként - azon szakképesítések tekintetében, amelyekben a mestervizsga követelményeit a szakképesítésért felelős miniszter nem adta ki - 2019. szeptember 1-jéig olyan személy is részt vehet, aki kamarai gyakorlati oktatói vizsgával nem rendelkezik.

2.2.3.2 Iskolai mentor alkalmazása

A törvényjavaslat szerint a szakképző iskolában szakmai elméleti, gyakorlati tárgyat oktató szakember munkáját két éven keresztül a szakképző iskola által kijelölt szakmai mentor pedagógus módszertani kérdésekben segíti és értékeli, amennyiben a szakember pedagógus szakképzettséggel, szakoktatói szakképzettséggel vagy legalább két év pedagógus munkakörben szerzett gyakorlattal nem rendelkezik. A mentorok feladatait a szakképző iskola pedagógiai programjában szabályozza.

2.2.4 Ágazati készségtanácsok

Az ágazati készségtanácsok a több EU-s tagállamban már működő készségtanácsok példáját követve, az adott gazdasági ágazat szereplői közül saját maguk által kiválasztott képviselőik révén az eddigieknél közvetlenebb befolyást kapnak a szakképzés keretében folyó képzések szakmai tartalmának kontrollálására, módosítására. Az ágazati készségtanácsok képviselői helyet kapnak továbbá a szakmai érdekegyeztetés országos fórumát jelentő Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Tanácsban is, így javaslataikkal közvetlenül hozzájárulhatnak a szakképzés rendszerének alakításához, fejlesztési irányainak meghatározásához is. A jövőben a szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményei az illetékes ágazati készségtanács véleményének kikérésével kerülnek véglegesítésre.

Az ágazati készségtanács taglétszáma – beleértve az elnököt – legalább hét, legfeljebb tizenkilenc fő, melyből egy főt a munkavállalói érdekképviselet delegálnak. Az ágazati készségtanács tagjait és elnökét az ágazat gazdasági szereplői választják két évre az ágazati készségtanács saját ügyrendje szerint.

A tagokat és az elnököket első alkalommal az országos kereskedelmi és iparkamara javaslatára a szakképzésért és felnőttképzésért miniszter jelöli ki.

Az ágazati készségtanács működésének koordinálását és a működés feltételeinek biztosítását az országos kereskedelmi és iparkamara – az agrárpolitikáért, az erdőgazdálkodásért, az élelmiszeriparért, a halgazdálkodásért felelős miniszter hatáskörébe tartozó ágazatok esetében az agrárkamara bevonásával – látja el.

Az országos kereskedelmi és iparkamara az egyes ágazati készségtanácsok szakmai munkájának, a gazdasági szereplők széles köre szakmai véleménye közvetítésének, kölcsönös megismerésének elősegítése céljából elektronikus felületen, az érintett ágazatok gazdasági szereplői részére hozzáférhető szakmai fórumot működtet.

Az ágazati készségtanács javaslatot tehet

- az OKJ módosítására,
- az OKJ-ban szereplő szakképesítések képzési tartalmainak korszerűsítésére,
- az iskolai rendszerű szakképzés képzési rendszerének működtetésére, valamint
- előrejelzést készít a rövid- és középtávú képzésfejlesztés irányainak, céljainak tervezése, meghatározása érdekében.

2.2.5 A szakmaszerkezeti döntési mechanizmus változása

A törvényjavaslat egyértelműsíti, hogy a nem állami szakképző iskolafenntartók állami szakképzési feladatokban történő közreműködésének középtávú megalapozója az érintett fenntartóval kötött szakképzési megállapodás, amelynek kiegészítő, finomhangoló elemeként jelenik meg a keretszámokat rögzítő szakmaszerkezeti döntés. A változás a korábbi struktúrához képest az, hogy a nem állami fenntartókkal a szakképzési megállapodásokat a továbbiakban a szakképzés rendszerének központi irányítója, a szakképzésért és felnőttképzésért miniszter köti, így országos szinten egyenletesebben, átfogóan biztosítható a szakképzési kapacitások elosztása, összehangolása.

2.2.6 A szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról szóló törvény módosítása

Az Szht. 2015. évben végrehajtott módosítása során a szakképzésről szóló törvény szerinti tanulósz szerződés kötésére jogosult ún. egyéb szervezetek bevonásra kerültek a hozzájárulásra kötelezettek körébe, és ebből adódóan ezen alanyi kör a tanulósz szerződés alapján folytatott gyakorlati képzés esetén érvényesíthette a szakképzési hozzájárulási rendszer által biztosított kedvezményeket. (kötelezettségcsökkentő tételek, visszaigénylés)

A törvényjavaslat keretein belül az egyéb szervezetek számára tovább bővül a szakképzési hozzájárulási rendszerben általuk igénybe vehető kedvezmények köre azáltal, hogy a tanulósz szerződés mellett az együttműködési megállapodás alapján folytatott gyakorlati képzés esetén is elszámolható, illetve visszaigényelhető lesz a gyakorlati képzés költsége a szakképzési hozzájárulás terhére. A módosítás elősegíti, hogy a középfokú oktatásban az összefüggő nyári gyakorlat idejére könnyebben biztosítható legyen a tanulók gyakorlati képzése.

A főtevékenységként gyakorlati képzést folytató hozzájárulásra kötelezettek körét a jelenlegi szabályozás igyekszik korlátok közé szorítani annak érdekében, hogy a duális szakképzés tényleges vállalati körülmények között valósulhasson meg. A jelenlegi szabályozás azonban a gyakorlati képzésben igen nagy számmal részt vevő mikrovállalkozások számára hátrányos, ezért szükségessé vált olyan – az Szt.-t is érintő – módosítások kidolgozása, melyek ezen alanyi kör számára megfelelően biztosítják, hogy a szakképzési hozzájárulási rendszerben a kötelezettségcsökkentő lehetőségeket szélesebb körben ki tudják használni.

2.2.7 A munkavállalói át-, illetve továbbképzés lehetőségeinek kiterjesztése

A foglalkoztatás piaci szférában történő folyamatos növekedése, a munkanélküliség csökkenése következtében új foglalkoztatáspolitikai kihívásként jelentkezik a munkaerőhiány. Folyamatosan élénkül a szakképzett, széles körű és naprakész ismeretekkel rendelkező munkaerő iránti kereslet, melyet az alacsony munkanélküliség és a munkaerő-tartalékok kimerülése indukál. A munkaerő-kereslet fokozott növekedése és a kínálat visszaesése, valamint összetételének kedvezőtlen minőségi változása egyre feszesebbé teszi a hazai munkaerő-piacot, amely sem a munkavállalók, sem a munkaadók számára nem kedvez. Ezért szükséges, hogy a potenciálisan mozgósítható munkaerő a piaci igénynek megfelelően képzetté váljon: a foglalkoztatáspolitikai egyik fő célja az aktivitási szint további növelése mellett a munkaerő-piacra visszatért munkavállalók munkaerő-piaci helyzetének javítása. E probléma megoldásának egyik eszköze a munkavállalói át-, illetve továbbképzés lehetőségeinek a kiterjesztése, amely a leghatékonyabban és a legrövidebb idő alatt a munkaadói, vállalati igényekre jelenleg a legrugalmasabban reflektáló (iskolarendszeren kívüli) felnőttképzés keretei között valósítható meg.

2.2.8 Kutató és fejlesztő-szolgáltató intézet kijelölése

A törvényjavaslat szerint a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter feladatainak, továbbá az életpálya-tanácsadási feladatok ellátásának elősegítésére kutató és fejlesztő-szolgáltató intézetként működő szervet jelölhet ki. E szerv pontos helye és szerepe egyelőre nem állapítható meg, azonban egyértelmű, hogy ez a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal koordinálásában fog működni. A javaslat szerint ugyanis az állami szakképzési és felnőttképzési szerv központi szakmai-módszertani feladatkörében kutató és fejlesztő-szolgáltató feladatokat lát el, valamint koordinálja e szerv feladataiban részt vevő intézetek munkáját.

3 A Bács-Kiskun megyei szakképzés aktuális helyzete¹

3.1 A megye munkaerő-piaci jellemzői²

Bács-Kiskun megyében, 2017 októberében egy év távlatában csökkent a nyilvántartott álláskeresők száma. A regiszterben 13710 fő nyilvántartott álláskereső szerepelt, az egy évvel ezelőtti helyzethez viszonyítva 1422 fővel (9,4%-kal) kevesebb.

A nyilvántartott álláskeresők aránya (a gazdaságilag aktív népesség százalékában) 5,7% a megyében, amely az egy évvel korábbinál 0,8%-ponttal alacsonyabb érték. A nyilvántartott álláskeresők 41,6%-a átlagosan legfeljebb 8 osztályt végzett, 29,3%-a szakmai középfokú végzettséggel rendelkezett. Az állástalanok 24,3%-a a középiskola befejeztével érettségit szerzett, míg a diplomás álláskeresők aránya csak 4,9% volt.

Iskolai végzettség alapján a kiskunmajsai járásban legnagyobb a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya (54,2%), Jánoshalma járásban pedig a legalacsonyabb a diplomát szerettek aránya (egy százalék). A legtöbb középfokú végzettségű³ nyilvántartott álláskeresővel a kecskeméti járás rendelkezik, azonban a megoszlás tekintetében Tiszakécske járás az első 62,1 százalékkal.

A nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma az egy évvel korábbinál 553 fővel (28,6%-kal) kevesebb.

A bejelentett új álláshelyek száma 2142 darab volt, szemben az előző év októberi 2401-gyel, amely 11%-os csökkentést jelent.

A megye munkaerő-piaci jellemzői a járások közti, kistérségi arányok tekintetében változatlanok, viszont több térségben már inkább a munkaerőhiány jellemző. A nyilvántartott álláskeresők száma egy év alatt negyedével csökkent, és hasonló az arány a 25 év alattiak esetében is.

A szakképzési törvény módosulása lehetővé tette, hogy a második szakképesítés megszerzése is ingyenessé váljon – vagyis a korábbi egy államilag támogatott szakképesítés lehetősége kibővült. A második szakma elsajátítására a tanulóknak felnőttoktatás keretében nyílik módjuk, korhatárra vonatkozó megkötése nélkül.

A döntés eredményeképp a jövőben többen szerezhetnek még egy szakképesítést állami finanszírozás mellett úgy, hogy a tanulói jogviszony kedvezményeivel is élhetnek (pl.: diákigazolvány esti, levelező tanulóakra vonatkozó szabályai). Mindeközben pedig a szakképző intézmény várhatóan jobban ki tudja majd használni a kapacitásait.

(A köznevelési törvény módosítása 21. életévről 25. életévre emelte azt az életkorhatárt, amelyet követően a tanuló már felnőttoktatásban kell, hogy a tanévet kezdje.)

¹ Ez a fejezet kiegészíti a Stratégia 2015-ös felülvizsgálatában található helyzetelemzést.

² Munkaerő-piaci helyzetkép Bács-Kiskun megyében - 2017. október; Bács-Kiskun Megyei Kormányhivatal Foglalkoztatási Főosztály

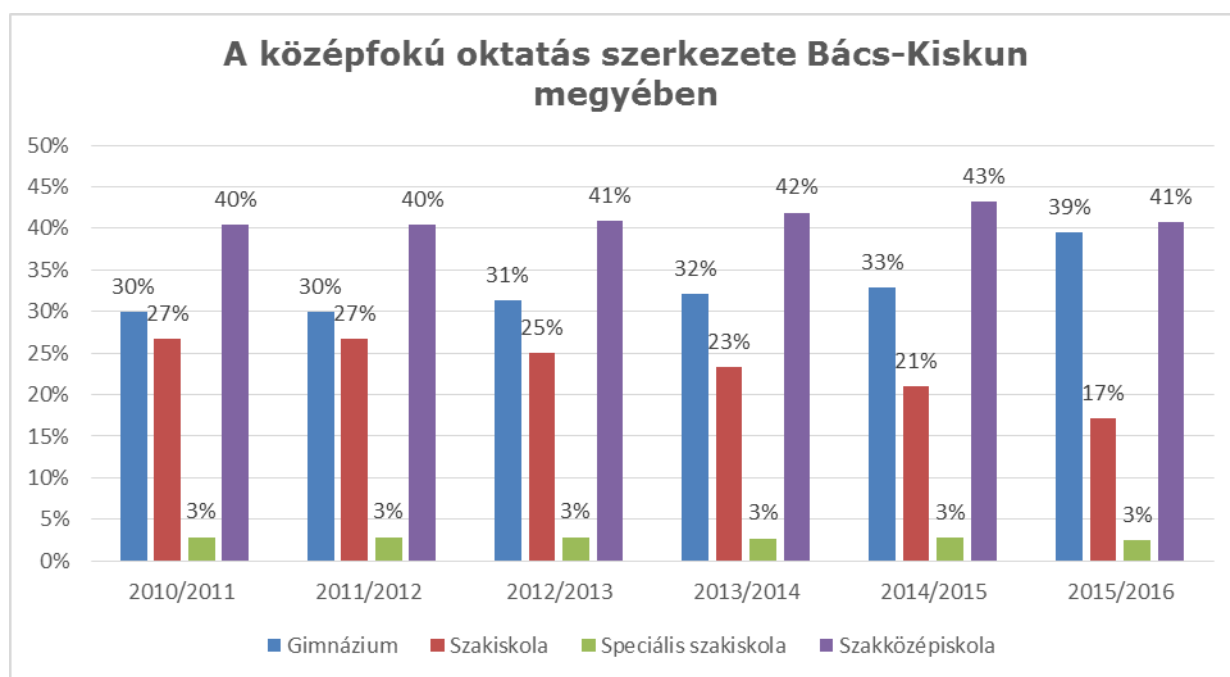
³ Tartalmazza a szakmai középfokú végzettségűeket és az érettségivel rendelkezőket.

3.2 A megye oktatási szerkezete

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma által megjelentetett Köznevelési statisztikai évkönyv adatai alapján a 2015/2016-os tanévben Bács-Kiskun megyében a következők szerint alakult a tanulói létszám a különböző intézménytípusokban:

Tanév	Tanulók számá (fő)				
	Általános iskola	Gimnázium	Szakképzés		
			Szakiskola	Speciális szakiskola	Szakközépiskola
2010/2011	40 506	9 107	8 115	877	12 310
2011/2012	39 785	8 936	7 974	856	12 074
2012/2013	39 233	8 650	6 905	797	11 284
2013/2014	39 318	8 319	6 034	701	10 848
2014/2015	39 202	8 033	5 142	697	10 561
2015/2016	38 841	10 225	4 451	658	10 561

1. táblázat⁴

1. ábra

Fenti adatokból látható, hogy a középfokú oktatásba kevesebben fognak megjelenni a következő években, és annak ellenére, hogy a központi ágazati irányítás egyik legfontosabb célkitűzése a szakképző arányának növelése a gimnáziumi oktatással szemben, az adatok alapján a szakképzés részaránya csökkent az elmúlt években.

⁴ Köznevelési statisztikai évkönyv 2015/2016 Emberi Erőforrások Minisztériuma Köznevelésért Felelős Államtitkársága ISSN: 1587-5873

Emiatt a megyei szakképzésben érintetteknek továbbra is egyik fő feladata a szakképzés vonzóvá tétele, népszerűsítése. Ez illeszkedik a Széll Kálmán Tervben megfogalmazott alapelvhez és a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara által megfogalmazott stratégiai célkitűzéshez.

A duális képzés mind a felsőoktatásban, mind a szakképzésben olyan modell, amely a vállalkozások aktív bevonását jelenti a képzésbe, a tanulók, hallgatók számára gyakorlati munkahelyi oktatás biztosításával. A gazdaságnak olyan képzett szakemberekre van szükségük mindkét területen, akik a szakképesítés, szakképzettség megszerzése után a munkaerőpiacon el tudnak helyezkedni, mert használható piacképes szaktudással rendelkeznek.

A 2015-ös évben Magyarországon is megvalósult immár nemcsak a szakképzés, hanem a felsőoktatás keretei között is a duális képzési forma, mely olyan, a felsőoktatás és a gazdasági szereplők együttműködésével megvalósuló speciális gyakorlatorientált felsőoktatási képzés, amely során a hallgatók már egyetemi éveik alatt részletes ismereteket szereznek a munka világáról. Emellett képzési idejük alatt közvetlenül megismerhetik és részesévé válhatnak a munkafolyamatoknak, valamint a hagyományos képzésekhez képest jóval több időt tölthetnek a szakmai kompetenciák gyakorlásával.

A felsőoktatásban a legjellemzőbben a műszaki területeken indultak (Kecskemét) és indulnak duális jellegű képzések, mivel az iparvállalatoknál azonnal használható mérnökökre van szükség. A cégek igénylik a több gyakorlati ismerettel és tapasztalattal rendelkezőket, a projektmunkában, csoportmunkában dolgozni tudó fiatal szakembereket, illetve a problémamegoldó, kommunikációs, prezentációs képességekkel, valamint nyelvismerettel rendelkezőket.

A Kormány elfogadta a Magyar Képesítési Keretrendszer⁵ (továbbiakban: MKKR) bevezetését, így a képzések kialakításánál, tartalmának meghatározásánál szükséges ennek a rendszernek a figyelembe vétele.

Az MKKR deskriptorai (tudás, képességek, attitűdök, autonómia és felelősségvállalás), alapján kell meghatározni a képesítések tartalmát. Amennyiben mind a szakképzés, mind a felsőoktatás képesítéseinek tartalma a 4 deskriptor szempontjából kerül leírásra, akkor könnyebben összehasonlíthatóvá, átláthatóvá válik a képesítések tartalma, céljai és kimeneti követelményei. A szakképzés esetében a 642 OKJ-s szakképesítést besorolták az MKKR szinteknek megfelelően. A besorolás célja a szakképzés presztízsének emelése volt.

A döntés értelmében a jövőben megkerülhetetlen lesz a képzési követelmények MKKR alapján történő átalakítása, mely folyamat a szakképzésben várhatóan néhány éven belül fog bekövetkezni. Ennek első jele, hogy minden bizonyítványba és oklevélbe jelenleg már be kell vezetni, hogy az adott képesítés az európai és a nemzeti keretrendszer melyik szintjének felel meg.

3.3 A szakképzési centrumok

A 120/2015. (V. 21.) Kormányrendelet⁶ és a 146/2015. (VI. 12.) Kormányrendelet⁷ értelmében az állami szakképzési intézmények fenntartását 2015. július 1-jétől a Nemzet-

⁵ A Kormány 1791/2013. (XI. 7.) Korm. határozata a Magyar Képesítési Keretrendszer bevezetéséhez kapcsolódó feladatokról, valamint az Országos Képesítési Keretrendszer létrehozásáról és bevezetéséről szóló 1004/2011. (I. 4.) Korm. határozat módosításáról szóló 1229/2012. (VII. 6.)

⁶ 120/2015. (V. 21.) Korm. rendelet a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ fenntartásában működő egyes szakképzési feladatot ellátó köznevelési intézmények fenntartóváltásával összefüggő intézkedésekről

gazdasági Minisztérium látja el a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal (Hivatal) munkáján keresztül. A Hivatal az azt létrehozó rendelet értelmében (319/2014. (XII. 13.) Korm. rendelet) a szakképzésről és a felnőttképzésről szóló törvényben, valamint a szakképzési hozzájárulásról és a képzés fejlesztésének támogatásáról szóló törvényben az állami szakképzési és felnőttképzési szerv számára meghatározott feladatokat látja el – beleértve a szakképző intézmények felügyeletét is.

Ezzel egyidőben a szakképzési intézmények működése és szerkezete is megváltozott: a képzőintézményekből területi alapon összefogott centrumokat hozott létre a törvény, amelynek értelmében a korábbi állami szakképző iskolák 2015 nyarától a szakképzési centrumok tagintézményeiként folytatták működésüket. A szakképzési törvény értelmében 44 szakképző centrum alakult meg 2015 nyarán, amelyek összesen 370 tagintézmény működtetését vett át a Klebelsberg Intézményfenntartó Központtól (KLIK).

Az átalakítás célja elsősorban a szakképzés hatékonyságának növelése volt azáltal, hogy a centrumok szakmai és gazdálkodási önállóságot kaptak – a centrumokba integrált szakképző intézmények pedig részleges gazdálkodási önállósággal működhetnek. Az önállóság jele, hogy a centrumok önállóan működő és gazdálkodó költségvetési szervek. A centrumokhoz tartozó iskolák munkáját a főigazgató fogja össze, aki döntési jogkörrel rendelkezik, őt a szakmai főigazgató-helyettes segíti. A gazdasági, munkaügyi területet a gazdasági főigazgató-helyettes irányítja. A főigazgatót és a gazdasági főigazgató-helyettest a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter, míg a szakmai főigazgató-helyettest a szakképzési centrum főigazgatója nevezi ki. A szakképzési centrum tagintézmény-vezetőjét a munkáltató az oktatásért felelős miniszter egyetértésével bízza meg.

A tagintézmények részleges gazdálkodási önállósággal bírnak, melynek célja a motiválás arra, hogy feladatokat eredményesen, de takarékosan, fenntarthatóan lássák el és ennek fényében működtessék az intézményt. A nagyobb gazdasági mozgástér eredményeképp a fenntartó a napi működés mellett a fejlesztési beruházásokat igyekszik elősegíteni, akár saját árbevétel elérésével. Ez utóbbit az iskolarendszeren kívüli felnőttképzésen keresztül vár el az állam és ennek érdekében az így befolyó összeg döntő többsége (80%) az intézményeknél marad majd.

A fenntartóváltástól, a strukturálisan átalakított intézményrendszerrel és a döntési jogkörök bővítésétől a szakpolitika a képzési fókusz erősítését és a zökkenőmentes munkavégzést remélte, amely a kezdeti tapasztalatok alapján bizonyítottan látszik.

⁷ 146/2015. (VI. 12.) Korm. rendelet a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ fenntartásában működő egyes szakképző intézmények átadásáról, valamint egyes kormányrendeleteknek a szakképzés intézményrendszerének átalakításával összefüggő módosításáról

Bács-Kiskun megyében a törvény által megengedett, maximális számú, vagyis 3 szakképző centrum alakult meg az alábbiak szerint:

1. Bajai Szakképzési Centrum:

- Bajai SZC Bányai Júlia Kereskedelmi és Vendéglátóipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája
- Bajai SZC Jelky András Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája
- Bajai SZC Kalocsai Dózsa György Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma
- Bajai SZC Kossuth Zsuzsanna Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája
- Bajai SZC Radnóti Miklós Kollégiuma
- Bajai SZC Türr István Gazdasági Szakgimnáziuma

2. Kecskeméti Szakképzési Centrum:

- Kecskeméti SZC Fazekas István Szakiskolája
- Kecskeméti SZC Gáspár András Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája
- Kecskeméti SZC gróf Károlyi Sándor Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma
- Kecskeméti SZC Kada Elek Közgazdasági Szakgimnáziuma
- Kecskeméti SZC Kandó Kálmán Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája
- Kecskeméti SZC Kollégiuma
- Kecskeméti SZC Széchenyi István Idegenforgalmi, Vendéglátóipari Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája
- Kecskeméti SZC Szent-Györgyi Albert Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája
- Kecskeméti SZC Tiszakécskei Kiss Bálint Szakközépiskolája
- Kecskeméti SZC Virágh Gedeon Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája

3. Kiskunhalasi Szakképzési Centrum

- Kiskunhalasi SZC Dékányi Árpád Szakgimnáziuma és Szakközépiskolája
- Kiskunhalasi SZC Kiskőrösi Wattay Szakgimnáziuma, Szakközépiskolája és Kollégiuma
- Kiskunhalasi SZC Kiskunfélegyházi Kossuth Lajos Szakképző iskolája és Kollégiuma
- Kiskunhalasi SZC Kiskunfélegyházi Közgazdasági Szakgimnáziuma
- Kiskunhalasi SZC Vári Szabó István Szakképző Iskolája és Kollégiuma

A szakképzési centrumok infrastruktúrájának, oktatói ellátottságának, valamint az oktatók felkészültségének további erősítése kulcskérdés. A Nemzetgazdasági Minisztérium fenntartóként egységesen tudja biztosítani a megfelelő infrastruktúrát, amelyek fejlesztésére számos európai uniós forrás áll rendelkezésre (pl. GINOP 6.2.3.). Ugyanakkor már most látszik az a gyakorlat, mely szerint a szakképzési centrumok ezen pályázatokon önállóan, saját szakmai koncepcióval indulnak, mely magában rejti a párhuzamos fejlesztések lehetőségét. Emiatt az MFKB-nak célszerű felvállalnia – elsősorban a GINOP projektek biztosította lehetőségek kihasználásának összehangolására – egy olyan szakmai

egyeztetési fórumot, amely elősegítheti, illetve támogathatja a megyei fejlesztések összhangját.

3.4 A gyakorlati képzés helyzete

3.4.1 Gyakorlati képzőhelyek

A gyakorlati képzőhelyek számos problémával szembesülnek, melyek a következők:

- A gyakorlati képzőhelyek részére nehézségeket okoz a szakképzéssel kapcsolatos törvények, rendeletek értelmezése a különböző hatálybalépések, illetve változtatások miatt. Továbbra sem jelent meg a szakképzési törvény végrehajtási rendelete.
- A gazdálkodók a kerettantervet és a szakmai vizsgakövetelményeket (a továbbiakban (szvk) nem tudják értelmezni, a foglalkozási napló vezetésére sokan nincsenek felkészülve. A Kamara ezt támogatandó, minden képzőhelyre eljuttatja a szükséges dokumentumokat, illetve azok internetes elérhetőségét. Emellett a Kamarában, illetve az iskolákban tájékoztató fórumokat szervez a vállalkozások részére, ahol tájékoztatást kapnak a szakképzési dokumentumok értelmezéséről, a szakképzési hozzájárulási adó elszámolási lehetőségéről.
- Gondot jelent a szakképző iskolák órarendjének és a képzőhelyek leterheltségének összehangolása. Elsősorban az érettségire épülő szakképzésben, alacsonyabb gyakorlati óraszámú szakmáknál az iskolák úgy szervezik a tanulók órarendjét, hogy egy napon belül van elméleti és gyakorlati képzés, így a tanulók külső gyakorlati képzővel nem tudnak tanulószződést kötni.
- Sok gyakorlati képzőhely nem kap tájékoztatást az iskoláktól a tanév rendjére vonatkozóan.
- Az iskolák honlapjain nem érhetőek el a helyi tantervek, képzési programok.
- Nagy nehézséget jelent a kerettantervi tartalmi elemek és a tényleges munkafeladatok összehangolása. Mivel akadozik az iskola és a gazdálkodók közötti információáramlás, a helyi programok nem jutnak el a képzőkhöz, ebben a tanácsadók szoktak segíteni. A gazdálkodók részéről általánosan megfogalmazott kritika, hogy a szakmai és vizsgakövetelmények, a kerettanterv nem mindig egyezik a piaci elvárásokkal, az ismeretek némelyike már elavultnak számít. Ugyanakkor vannak vállalkozók, akik csak olcsó munkaerőt látnak a tanulóban, nem fektetnek hangsúlyt a minőségi képzésre.
- Egyes iskolák olyan szakmákat indítanak, amelyekre az iskola körzetében kevés a munkaerő-piaci igény, a képzési hajlandóság. Így a tanulók az iskolai tanműhelyben töltik a gyakorlatukat.

- A vállalkozások sokszor egysíkú profilja nem teszi lehetővé a kerettantervi követelmények teljeskörű átadását a tanulóknak. A teljesítési megbízotti rendszert nehezen fogadják el a gazdálkodók, akik bizalmatlanok ezzel kapcsolatban. Nagy nehézséget jelent megfelelő teljesítési megbízott bevonása. A gazdasági versenyhelyzet miatt a gazdálkodók nem szívesen kötnek megállapodást más gazdálkodóval, legfeljebb iskolával. Alacsony szakmai szorzójú szakmákban szinte lehetetlen teljesítési megbízott bevonása, mert a normatív támogatás szinte csak a tanulói juttatások költségeire elegendő, és a tárgyi feltételek biztosítására nem marad keret. A teljesítési megbízott bevonása esetében a képzéssel kapcsolatos költségek egy része duplázódik, mert a felelősségbiztosítás, az egészségügyi vizsgálat, munkaruha biztosítása mindkét gyakorlati helyen kötelező.
- Az építőipari szakmákra nagyon alacsony számban jelentkeznek tanulók. Több iskolában a népszerű szakmákról helyhiány, rossz tanulmányi eredmény miatt elutasított tanulók számára ajánlanak fel valamilyen építőipari szakmát. Ezekben a szakmákban általában nagyon nagy – sokszor 60-70% – a lemorzsolódás.
- A gazdasági szervezetek az MKIK által kidolgozott foglalkozási naplókat alkalmazzák. Mivel a foglalkozási naplók haladási része kötött és a napló nem szerkeszthető, azt a képzők tényleges munkafadataihoz nem lehet igazítani.
- A korábbi évek tapasztalatait erősíti, hogy az iskolák és a képzőhelyek közötti kommunikáció, információáramlás nem megfelelő. Gyakran nem tájékoztatják egymást a tanulók igazolt és igazolatlan hiányzásairól, a félévi és év végi tanulmányi eredményéről, az esetleges évismétlésről, a tanulói jogviszony, illetve a tanulószerveződéses jogviszony megszűnéséről.
- A tanulók többségében dokumentáltan megkapják a pénzbeli juttatásokat. A gyakorlati képzők általánosságban nem élnek a magasabb pénzbeli juttatás, illetve emelés lehetőségével, még azokban a szakmákban sem, ahol nagy a tanulóigény és -hiány. Elsősorban a nagyvállalatoknál fordul elő, hogy a kezdő juttatás és a félévenkénti emelés összege sokkal magasabb a kötelező minimumnál (pl. gépgyártástechnológiai technikus, gépi forgácsoló, központifűtés- és gázhálózat rendszerszerelő, villanyszerelő, eladó, pincér szakmákban). Ezen felül az intézmények szerint probléma, hogy kevés a lehetősége a nem megfelelő hozzáállású tanulók (fegyelmetlen magatartás) pénzbeli juttatásának csökkentésére.
- Az étkezési hozzájárulást többféleképpen oldják meg a képzőhelyek, bár problémás annak mértéke, mivel a jogszabály nem határozza meg az adandó minimumot. A meleg étkezés biztosítása legtöbbször nem megoldott, sokkal általánosabb az étkezési jegy biztosítása. A gazdálkodók pozitívan fogadták a természetbeni juttatások adómentességét.
- A képzőhelyek többségének véleménye alapján a tanulók elméleti és gyakorlati szakmai ismeretei rendkívül hiányosak, ami nehezíti a gyakorlati képzőhelyen kezdődő szakmai gyakorlati modulok óraszám szerinti és tartalmi teljesítését. Jobb a helyzet azokon a képzőhelyeken, ahol a gazdasági egységnek saját vagy bérelt tanműhelye van, mert itt a szakmai alapozó ismereteket a saját szakemberei közül megbízott gyakorlati oktatók tanítják.

Fenti problémák kezelésében a kamarai szakképzési tanácsadók látogatása megfelelő segítséget jelenthet, és a tapasztalatok azt mutatják, hogy mind a gazdálkodók, mind pedig az iskolák szívesen fogadják a szakmai hozzáértéssel bíró szakemberek látogatásait.

3.4.2 Tanulószerződések

A korábbi időszakhoz képest 16%-kal megnövekedett a tanulószerződések száma, amely egyrészt javítja az erre vonatkozó statisztikákat, másrészt pedig a kamarára többlet-feladatokat ró. Jelenleg 2834 hatályos tanulószerződés 63 szakmában⁸. A tanulószerződés-szám növekedését elsősorban a felnőttoktatásban kötött szerződések okozták. Nőtt az érettségizett tanulók száma, de csak 2/3-uk választott érettségihez kötött szakképesítést.

Felnőttoktatásban 564 tanulószerződést kötöttek, melyek között az alábbi szakképesítések a legnépszerűbbek a tehergépkocsi-vezető, az autóbusszvezető, a villanyszerelő és a cukrász. Második szakma megszerzésére 450 tanulószerződést kötöttek, 33 szakmában. A legkedveltebb érettségihez kötött szakmák a logisztikai ügyintéző/logisztikai és szállítmányozási ügyintéző, a gépgyártástechnológiai technikus, a kereskedő, a fodrász, az autószerelő és a vendéglátásszervező-vendéglős.

	2015.	2016.	2017.
Gazdasági szervezetek száma	459	461	465
Képzőhelyek száma	510	520	530
Tanulószerződések száma, ezen belül:	2552	2446	2834 (63 szakma)
Érettségivel rendelkező tanulók száma	696 (50 szakma)	676 (47 szakma)	825 (42 szakma)
Második szakma megszerzésére kötött	93 (44 szakma)	136 (29 szakma)	450 (177 szakma)
ebből szakképesítés-ráépüléssel szakmában kötött	85 (8 szakma)	65 (8 szakma)	382 (7 szakma)
Érettségihez kötött szakma megszerzésére kötött	627 (30 szakma)	515 (29 szakma)	522 (25 szakma)
Felnőttoktatásban kötött	10 (5 szakma)	187 (23 szakma)	564 (26 szakma)
Keresztféléves képzésben kötött			354 (11 szakma)

2. táblázat

A tanulószerződések számának alakulását az alábbi tényezők befolyásolták:

- A kedvezőtlen demográfiai változások miatt a nappali rendszerű oktatásban résztvevők száma valamennyi iskolatípusban csökkent, a gazdálkodó szervezetek versenyeznek a tanulóért;

⁸ Beszámoló jelentés a szakképzési tanácsadók éves munkájáról az NFA-KA-NGM-1/2016/TK/03 támogatási szerződés alapján (2016. december 1. – 2017. november 21.) - Bács-Kiskun Megyei Kereskedelmi és Iparkamara

- A 2017/2018-as tanévben már nem csak hiány-szakképesítésben fordult elő, hogy az iskola a meghirdetett szakmában nem tudott képzést indítani az alacsony jelentkezési létszám miatt;
- Továbbra is nagyon magas (30-40%) a lemorzsolódás már a 9. évfolyamban;
- Felnőttoktatásban az előző évekhez képest 309%-kal több tanuló szerződést kötöttek. Rendkívül népszerű a fél éves tehergépkocsi- vezető és autóbusszvezető képzés. (A hatályos felnőttoktatási tanuló szerződések 55%-át ebben a két szakmában kötötték.) Ugyanakkor sok iskola nem tette lehetővé a képzésben részt vevők számára, hogy külsős képzőhelyet válasszanak, illetve a gazdálkodó szervezet egy műszakos rendje miatt nem volt lehetőség a saját munkavállaló gyakorlati képzésére;
- A szakképzési törvény módosítása lehetővé tette egyéb szervezetek számára is a tanuló szerződések kötését, így a megyében 2 kórház és 1 szociális intézmény összesen 154 tanuló szerződést kötött. Az évközi együttműködési megállapodások kötését „visszafogja”, hogy ebben a formában nem vehetnek igénybe támogatást az egyéb szervezetek;
- A nagyvállalkozások számára a szakképzési normatíva és a csökkentő tételek nem jelentenek komoly motivációt a gyakorlati képzésben való részvételre; miközben a képzés költségei megnövekedtek, a decentralizált pályázatok megszűnését nem kompenzálja a beruházási csökkentő tétel;
- Megrendelések hiányában a vállalkozók a fennmaradásukért küzdenek, ezért befejezik a tanuló képzést (pl. építőipar);
- Gyakorlati képzőhelyként működő főtevékenységes gazdálkodók esetében nem kellett tanuló szerződést megszüntetni, mert olyan szakmában képeznek, ahol a Kamara nem tudott más képzőhelyet biztosítani;
- A mesterképzettség hiánya gyakran nehezíti a gyakorlati képzésbe újonnan belépők bevonását, az alapvető ok az időhiány, illetve, hogy a munkáltató nem tudja pótolni a képzés miatt kieső munkaerőt;
- Még mindig nem tapasztalható összhang az iskolai képzési kínálat és a munkaerőpiaci elvárások között. Az iskolák érdekei a humán erőforrásuk és eszközparkjuk kihasználására, és nem a nemzetgazdasági, helyi vállalkozói igények kiszolgálására irányul;
- Kevés a lányok számára is vonzó, a későbbiekben biztos megélhetést nyújtó szakképesítések száma;
- Az érettségizett fiatalok körében még mindig nem elfogadott a szakmatanulás;
- A tanulók jellemzően lakóhelyükön működő képzőhelyet keresnek, kevesen hajlandóak az utazással járó „kényelmetlenséget” vállalni. Az alacsony mobilitási kedv továbbra is jellemző a megyére.

A tanulószerveződések (TSZ) megoszlását az alábbi táblázatok szemléltetik:

3.4.2.1 Tanulószerveződések a hiányszakmákban

Szakma megnevezése	TSZ-ek száma 2016.11.30	TSZ-ek száma 2017.11.20	Változás (db)
Ács	11	11	0
Asztalos	86	96	10
Burkoló	1	5	4
Cukrász	110	181	71
Épület- és szerkezetlakatos	104	110	6
Gyakorló ápoló	57	60	3
Hegesztő	124	152	28
Ipari gépész	11	16	5
Női szabó	9	11	2
Szerszámkészítő	52	64	12
Szociális gondozó és ápoló	21	20	-1
Villanyszerelő	80	93	13

3. táblázat

3.4.2.2 A legtöbb tanulószerveződés szakmánkénti bontásban:

Szakma megnevezése	TSZ-ek száma 2017.11.20-án	Változás az előző időszakhoz képest	GSZ-ek száma
Eladó	232	31%	60
Tehergépkocsi-vezető	217	100%	3
Szakács	203	-9%	70
Cukrász	181	65%	29
Pincér	169	-12%	58
Hegesztő	152	23%	25
Gépi forgácsoló	117	-26%	29
Épület- és szerkezetlakatos	110	6%	22
Asztalos	96	12%	19
Villanyszerelő	93	16%	33
Autóbuszvezető	92	100%	3
Kőműves és hidegburkoló	82	-23%	27
Szerszámkészítő	64	23%	5
Gyakorló ápoló	60	5%	4
Mechatronikus- karbantartó	57	24%	5

4. táblázat

3.4.2.3 Legnagyobb létszámváltozások (növekedés 2016.11.30-hoz képest):

Szakma megnevezése	TSZ-ek száma 2016.11.30	TSZ-ek száma 2017.11.20	Változás
Tehergépkocsi-vezető	0	217	217
Autóbuszvezető	0	92	92
Cukrász	110	181	71
Eladó	177	232	55
Logisztikai és szállítma- nyozási ügyintéző	17	49	32
Hegesztő	124	152	28
Gyógymasszőr	27	50	23
Kozmetikus	27	48	21
Vendéglátásszervező- vendéglős	22	36	14
Fodrász	24	37	13
Villanyszerelő	80	93	13
Kereskedő	29	41	12
Kőműves	4	16	12
Szerszámkészítő	52	64	12
Automatikai berendezés karbantartó	4	15	11
Mechatronikus- karbantartó	46	57	11
Asztalos	86	96	10

5. táblázat

3.4.2.4 Legnagyobb létszámváltozások (csökkenés 2016.11.30-hoz képest):

Szakma megnevezése	TSZ-ek száma 2016.11.30	TSZ-ek száma 2017.11.20	Változás
Gépi forgácsoló	159	117	-42
Gépgyártástechnológiai technikus	76	48	-28
Kőműves és hidegburkoló	106	82	-24
Autószerelő	58	36	-22
Pincér	191	169	-22
Gyakorló gyógyszerértési asszisztens	21	0	-21
Logisztikai ügyintéző	40	19	-21
Gyógy- és sportmasszőr	19	0	-19
Szakács	222	203	-19
CNC gépkezelő	17	0	-17
Vendéglátó eladó	71	56	-15
Gyakorló kozmetikus	9	1	-8
Élelmiszer-, vegyiáru és gyógynövény eladó	7	0	-7
Festő, mázoló, tapétázó	40	35	-5
Fogtechnikus gyakornok	14	9	-5
Textiltermék-összeállító	5	0	-5

6. táblázat

A szakképzési törvény várható változása (ld. 2.2.2.1. pont), nevezetesen a tanuló-előszerződések megkötésének lehetősége a tanuló szerződések számának további növekedését prognosztizálja.

3.4.3 Együttműködési megállapodások

Az együttműködési megállapodások jogszabálynak megfelelő megkötésének, a dokumentumok pontos kitöltésének elősegítésére a Kamara továbbképzést szervezett az iskolák és a gazdálkodók számára. A 2017/2018-as tanévben ágazati szakgimnáziumi képzésben 10-11. évfolyamon kötnek az iskolák és a gazdálkodó szervezetek együttműködési megállapodásokat. Ez utóbbiak felkészültek a pénzügyi juttatás fizetési kötelezettségre, többségük megállapodás-kötési hajlandóságát ez nem befolyásolta negatívan.

Az elmúlt időszakban összesen 1868 tanuló összefüggő szakmai gyakorlatára 849 együttműködés megállapodás keretében került sor a gazdálkodók (683 db) és az iskolák (88 db) részéről. Az együttműködési megállapodások ellenőrzése, rögzítése jelentős feladatnövekedést jelentett a kamarai tanácsadók számára.

Emellett 21 hatályos együttműködési megállapodás létezik 317 tanuló évközi gyakorlatára vonatkozóan 15 gazdálkodó és 9 iskola között, elsősorban a Humán-Egészségügyi, Szociális Ellátás ágazatban (284 tanulót érintően).

3.5 A szakmaszerkezeti döntések folyamata

A szakképzési törvény értelmében a Kormány hozza meg az MFKB-k és az Emberi Erőforrások Minisztériuma által tett javaslatokon alapuló szakmaszerkezeti döntést fenntartókra lebontva. A döntés betartása feltétele a teljes állami támogatásnak. A döntésben foglaltak a rendszer valamennyi résztvevőjére egyaránt vonatkoznak és kötelező érvényűek mindenkire, aki állami támogatást kíván igénybe venni feladatai ellátásához. A döntésben foglaltak megszegése jogosulatlan igénylésnek minősül és szankcionálható.

Az adott tanévre vonatkozó szakmaszerkezeti döntés – megyékre, fővárosra és fenntartókra lebontva – valamennyi államilag támogatott szakképzésre vonatkozik, a szakképesítéseket és a 9. évfolyamos szakgimnáziumi beiskolázás tekintetében a szakgimnáziumi ágazatokat három kategóriára bontva: a korlátozás nélkül beiskolázható, az egyáltalán nem támogatott és a korlátozottan támogatott képzésekre. A szakmaszerkezeti döntés során a korlátozottan támogatott kategória esetén kerülnek meghatározásra megyénként és fenntartónként keretszámok a középfokú szakképzés tekintetében, azonban az igények maximális kezelése érdekében, a fenntartóknak mindhárom említett kategóriában szükséges az indítani kívánt képzések tekintetében vállalásaikat jelezni.

A szakmaszerkezeti döntés széleskörű előkészítő folyamat következménye. A MFKB-k március végéig szakmaszerkezeti javaslatot fogalmaznak meg és az Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) a művészeti és kézműves szakképesítések esetében teszi meg ugyanezt. E javaslatok alapján a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK), az NGM és - a releváns képzések esetében - a Földművelésügyi Minisztérium (FM) tesz javaslatot megyénként a keretszámokból az állami intézmények által ellátható rész meghatározására. Ezzel párhuzamosan a nem állami fenntartók javaslatot tesznek a keretszámokból az egyes nem állami fenntartók által megyénként és a fővárosban ellátni kívánt rész meghatározására.

Ezt követően az NSZFH javaslatot tesz a keretszámok fenntartók közötti megosztására megyénként és külön a fővárosra vonatkozóan.

Ezt követően jelenik meg a kormányrendelet, amely az adott tanévre meghatározza a fenntartónkénti képzési keretszámokat és a hiány-szakképesítéseket.

A szakmaszerkezeti döntés előkészítéséhez az MKIK Gazdaság- és Vállalkozáskutató Intézet (GVI) kutatás keretében feltártja a szakképző iskolát végzettek iránti kereslet és kínálat várható alakulását, melynek alapján – jelen stratégiát figyelembe véve – az MFKB megfogalmazza javaslatát a Kormány részére.

A várható törvényi változás megerősíti, illetve kiszélesíti a döntési folyamatot, azonban ez az MFKB napi működésére nem lesz lényeges hatással.

4 Stratégiai célok

A megyei szakképzés problémáiból és a jövőképünkben kiindulva, az abban megfogalmazottakra, valamint a helyzetelemzésre alapozva az alábbi stratégiai célokat jelöltük ki:

1. Hatékony szakképzés-koordináció működtetése;
2. A munkaerő-piaci elvárásoknak megfelelő, rugalmas szakképzési-rendszer kialakítása és működtetése;
3. A tanulók életen át tartó tanulásának megalapozása: a tanulók szakmai és általános kompetenciáinak fejlesztése (beleértve a digitális kompetenciák fejlesztését is);
4. A szakképzési rendszer céljainak elérését biztosító humán erőforrás biztosítása;
5. Az esélyegyenlőség biztosítása.

5 Fejlesztési célok

A stratégiai célok megvalósulását az alábbi fejlesztési célok segítik:

5.1 Hatékony szakképzés-koordináció működtetése

5.1.1 Az MFKB irányításával a gazdasági kamara, a munkaadók részvételének erősítése a szakképzési feladatok tervezésében és megvalósításában

A megyei szak- és felnőttképzés tervezésének **legfontosabb koordinációs testülete az MFKB**, amely feladatainak ellátása során együttműködik a szakképzésben érintett országos, regionális és megyei szervezetekkel. Az MFKB a megyei szak- és felnőttképzés rendszerének megújítása és fejlesztése érdekében olyan szakmai döntés-előkészítő rendszert alakít ki, amely biztosítja a munkaadók, valamint a szak- és felnőttképzési intézmények fenntartóinak, továbbá a szakmai és érdekképviselői szervezetek képviselőinek bevonását a megyei szakképzési stratégia céljainak megvalósításába.

Az iskolai rendszerű szakképzés esetében az MFKB közép- és hosszútávra szóló megalapozott döntéseire van szükség. Ebben elsősorban a megye gazdasági stratégiájára, az ágazatok fejlesztés-politikájára, az Európa uniós fejlesztések megyét érintő prioritásaira van szükség. **Kiemelt célok a foglalkoztatás növelése - az EU célkitűzése 2020-ra a 20-64 évesek 75 %-ának foglalkoztatása; a GDP-ből a kutatás-fejlesztésre fordított források 3 %-ra növelése; a felsőoktatásban résztvevők arányának 40 %-ra növelése.** Az utóbbi célból látszik, hogy Magyarország az elmúlt években túlzottan törekedett a felsőoktatás bővítésére és a szakképzés hátrányba került. A jelenlegi stratégiának a fenti EU-s célokat és a kormány munkaalapú társadalomra vonatkozó alapelveit követve kell a szakképzés társadalmi presztízsét, a szakképzésben résztvevők arányát növelni.

A felnőttképzésben a munkaerő-piaci igényekre gyorsan reagáló felnőttképzési intézményszerkezetet kell létrehozni, amelyben támaszkodni kell a korszerű humán – és infrastruktúrális feltételekkel rendelkező szakképzési centrumokra. A felnőttképzésben a támogatási rendszerrel biztosítani kell piacképes tudás biztosítását és a munkaerőpiac elvárásainak érvényesülését.

Ehhez kapcsolódóan a második szakma ingyenessége és annak felnőttoktatás, vagyis iskolai rendszerű képzés formájában történő biztosítása alapvető befolyással van a megye képzőintézmények életére, működtetésére.

Az iskolai rendszerű szakképzés esetében az MFKB-nak figyelembe kell venni a második szakma ingyenességére, illetve a felnőttoktatásban résztvevők életkorának növelésére (21. éves kor helyett 25 év a határ) vonatkozó jogszabályokat.

A **második szakma ingyenessége kibővíti a képzési lehetőségeket**, népszerűbbé teszi a szakképzést. Ezért a megye képzőintézményeinek ebből aktívan ki kell venni a részüket, népszerűsíteni kell a döntést, az elérhető képzéseket a célcsoport körében és biztosítani kell a megfelelő erőforrásokat a képzések elindításához.

5.1.2 Az iskolai rendszerű szakképzés és felnőttképzés szerkezetére vonatkozó széleskörű döntés-előkészítési folyamat működtetése

Az iskolai rendszerű szakképzésre vonatkozó döntéseknél a beiskolázási és képzési szakaszokat figyelembevevő döntéseket kell előkészíteni. **A szakközépiskolai döntések 3-5 éves, a szakgimnáziumi döntések 5-6 éves időtávon érvényesülnek.** A felnőttképzés a rövidtávú munkaerő-piaci igények kielégítését, a munkavállalók elhelyezkedési esélyeinek javítását, az életen át tartó tanulás keretében való tudás-kompetenciabővítését szolgálja.

Az iskolai rendszerű szakképzésre vonatkozó döntéseknél a direkt munkaerő-piaci szükséglet mellett figyelembe kell venni a korosztály demográfiai adatait, a támogatott szakképzések nemenkénti arányát és lehetőség szerint a szakmacsoportok szintjén több éves trendet célszerű meghatározni. A beiskolázási létszámoknál figyelembe kell venni a nemzeti köznevelési törvény (2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről) 4. számú mellékletében meghatározott minimális és maximális osztály és csoportlétszámokat.

Az iskolai rendszerű szakképzés munkaerő-piaci igényeknek való megfeleltetése a magas pályakezdő munkanélküliségi arány miatt nem lehetséges, ezért a kialakítandó beiskolázási számoknál a megfelelő ágazati és szakmacsoportos arányok kialakítása az elsődleges. Hosszú távú cél a középfokú oktatáson belül a szakképzés, ezen belül a szakközépiskolai képzés arányának a növelése az általános képzési formával (gimnáziummal) szemben. A munkaerő-piaci igényeknek megfelelő arányban a **képzési igény fölé kell tervezni a szakképzési beiskolázást**, hiszen az álláskeresési adatokból is látható, hogy az állás nélkül lévők legmagasabb számban a szakképzettség nélküliek közül kerülnek ki.

Az iskolai rendszerű szakképzés beiskolázási javaslatait stratégiai szempontok alapján kell meghozni, amelynek alapjai a megyei gazdasági stratégia és az országos, regionális gazdaságpolitikai döntések (kis- és középvállalkozások támogatása, családtámogatás, belső fogyasztás élénkítése, lakásépítési támogatás stb.).

A szakképzési keretszámokra vonatkozó döntéseknél **figyelembe kell venni a nagy projekteket és azok térségi hatását, beszállítói kiterjedését.** A többi szakképzés esetében a keretszámoknak a megye gazdasági potenciálját kell követni az ágazati GDP arányok, a foglalkoztatási arányok, a tanulószereződések eloszlása alapján. A folyamatos utánpótlást igénylő alapvető szakképzésekben (kereskedelem, vendéglátás, a szolgáltatás szakképzésein kívül ilyenek az asztalos, a fűtésszerelő, a lakatos, az építőipari szakképzések stb.) a keretszámokat a fenti arányok figyelembevételével 3-5 éves időtávra célszerű tervezni és működtetni. A képzési kapacitásokat tekintve ez azt is jelentheti, hogy egy-egy szakképzés nem minden tanévben kerül indításra, de a képzési feltételek hosszú távon biztosítottak.

Ugyanakkor az iskolai rendszerű szakképzés beiskolázási számait a második szakma ingyenességére vonatkozó döntés alapvetően befolyásolja, mivel **a centrumok képzési terveit össze kell hangolni**. Ezen felül a centrumoknak bővülő feladatokkal (felnőttoktatási képzés keretében elindított szakképzések meghirdetése, népszerűsítése; a képzések lefolytatása) és a kapacitásaik újratervezésével kell számolniuk.

5.1.3 A megyei szakképzés és felnőttképzés egységes szakképzési adatbázison alapuló tervezése

A megyei szakképzés hosszú távú eredményes tervezéséhez szükséges **egy egységes szakképzési adatbázis létrehozása, üzemeltetése és aktualizálása**.

Ez utóbbinál lényeges, hogy az **adatbázis kövesse a képzési változásokat** (például a felnőttoktatás bővülését, és az ennek hatására változó szakmaszerkezeti számokat). Az adatbázisnak képesnek kell lennie **az adatok összehasonlítására**, hogy abból kimutatók legyenek készíthetők.

Az adatbázisnak az alábbi területek tervezéséhez szükséges adatokat kell tartalmaznia:

- Hely-idő alapú keresleti és kínálati térkép. Az iskolai rendszerű szakképzésre és felnőttképzésre vonatkozóan tartalmaznia kell a munkaerő-piaci kereslet adatait megyén belüli területi bontásban. A képzési kapacitásokat, azok minőségi jellemzőit az iskolai rendszerű szakképzésre és a felnőttképzésre vonatkozóan is nyilván kell tartani.
- A megye komplex erőforrástérképének megrajzolása, különös tekintettel a rendelkezésre álló humán és infrastrukturális erőforrások minőségére, valamint térbeli és időbeli elérhetőségére.
- A szakképzés eredményeinek követése (nyomonkövetés). A nyomonkövetésből fontos minőségi indikátorok nyerhetők az egyes szakképesítésekre és képző intézményekre vonatkozóan.
- A szakképzés szakmai monitoring rendszerének létrehozása és működtetése. Gyűjteni kell a szakmai képzés minőségére vonatkozó információkat. Ennek alapjai: a képzőhelyek minősítési rendszere, a tanfelügyeleti rendszer és az intézményi önértékelések eredményei, a szakmai vizsgák eredményei, tapasztalatai.
- A szakképzéshez kapcsolódó hazai és EU-s források nyilvántartása, a közös pályázási rendszer kialakítása, koordinálása. A szakképzésre fordított források nyilvántartása segíti a fejlesztések összehangolását, az új fejlesztési célkitűzések meghatározását. Az MFKB-nak szakmai koordinatív szerepet szükséges felvállalnia a különböző pályázatok keretében megvalósuló szakképzési centrum szintű fejlesztések előkészítésében.
- „A felmérések, elemzések, eredmények megismertetése a szakképzés szereplőivel, a kommunikációs felület kialakítása.” Közös felületen elérhetővé kell tenni a régióra, megyére vonatkozó fejlesztési terveket, koncepciókat, a munkaerő-piaci adatokat, elemzéseket, prognózisokat.

Az adatbázis lehetőséget teremt egy olyan **indikátorrendszer kialakítására**, amely megfelelő információkat nyújthat a szakmaszerkezeti döntések előkészítéséhez, illetve a megyei szakmapolitikai fejlesztések előkészítéséhez.

5.2 A munkaerő-piaci elvárásoknak megfelelő, rugalmas szakképzési- és felnőttképzési rendszer kialakítása és működtetése

5.2.1 A munkaerő-piacról érkező igények figyelembevétele a szakmai és a gyakorlati képzés tervezésekor

A munkaerő-piaci igényekre rugalmasan reagálni képes **megyei szakképzési portfólió alapja a hangsúlyosan kompetencia-alapú képzés és a letisztult szakmaprofil-struktúra**. Az új struktúra kialakítása során figyelembe kell venni a létrehozandó egységes szakképzési adatbázisnak a képzések eredményeinek nyomon követésére vonatkozó adatait. A szakképzés gyakorlat centrikussága miatt **a szakmaprofil struktúrát át kell alakítani**, a szakképzési centrumokban biztosítani kell a magas szintű gyakorlati oktatás feltételrendszerét. (Ez alapvetően fenntartói feladat.) A párhuzamos képzések esetén a képzési helyek átszervezésének alapvető szempontja a gyakorlati képzés korszerű feltételrendszerének biztosítása kell, hogy legyen.

A munkaerő-piaci igényeket, a foglalkoztatási adatokat rendszeresen gyűjteni kell. Az iskolai rendszerű szakképzésnek a közép- és hosszútávra megfogalmazott munkaerő-piaci elvárásokat kell teljesítenie. A felnőttképzésnek rugalmas, piacorientált és célirányos képzéseket kell indítania, amely a gazdaság változó igényeit gyorsan és a kívánt szakképzettségi szinten elégíti ki. A jó színvonalú szakképzés alapvető feltétele a gyakorlati képzési feltételek biztosítása.

A szakképzési törvény definiálja a kizárólag gyakorlati képzési célt szolgáló tanműhely fogalmát, mivel a szakközépiskolai tanulók gyakorlati képzése az első szakképző évfolyamon, illetve eredményes szintvizsga hiányában kizárólag tanműhelyi keretek között folyhat.

A gyakorlati képzésnek a munkaerő-piaci elvárásoknak megfelelő feltételekkel kell rendelkeznie és ez vonatkozik a tartalmi kérdésekre, illetve a korszerű technológiai feltételekre is. **A képzés alapozó részében a tanműhelyi képzés korszerű feltételrendszerét kell biztosítani**, amely jelenti az eszközparkot és az oktatók munkaerő-piaci ismereteit, korszerű szakmai tudást.

A **kamarai garanciavállalás** szabályai 2015. július 1-jétől kiegészültek, illetve megerősítésre kerültek. Ennek értelmében az **MKIK feladata a tanuló gyakorlati képzését biztosítani**.

Emellett a szakképzési hozzájárulásra kötelezett **gazdálkodó szervezet** – bizonyos kritériumok teljesítése esetén, jogszabály alapján⁹ – **tanműhely-létesítési vagy -fejlesztési támogatásban részesíthető**.

E két döntés befolyásolja a gazdasági szervezetek tanműhely beruházási (átalakítási) terveit, amelynek eredményeképpen a centrumoknak is át kell gondolniuk ilyen irányú jövőbeli beruházásaikat.

A gyakorlati képzés második része a valós gazdasági körülmények között, felkészült szakemberek irányításával folyhat. A két képzési szakasznak össze kell kapcsolódnia, és az információt biztosítani kell a rendszeres tapasztalatcserével, valamint egymás tevékenységének ismeretén kell alapulnia.

⁹ A Nemzeti Foglalkoztatási Alap képzési alaprészből a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszter egyedi döntésével nyújtható képzési, továbbá tanműhely-létesítési és -fejlesztési támogatások részletes szabályairól szóló 3/2015. (II. 13.) NGM rendelet

5.2.2 A szakmaszerkezet és a munkaerő-piac kapcsolata, a középtávú szakmaszerkezeti döntések irányítása

A szakmaszerkezeti döntések meghozatala során az iskolai rendszerű szakképzés esetében a munkaerő-piaci szereplők konkrét elvárásai csak hosszabb időtávlatban jelenthetnek az iskolarendszer számára megfogalmazott elvárásokat. A szakmaszerkezeti döntéseknél, a beiskolázási keretszámoknál vizsgálni szükséges:

- a megye fejlesztési terveit, az ágazati stratégiákat;
- a társadalompolitikai döntéseket;
- az Európa uniós fejlesztések prioritásait;
- a tervezett „nagyprojekteket”;
- a megye gazdaságának jövedelemtermelő képességét, az egyes ágazatok GDP és foglalkoztatási arányait;
- a megyei álláskeresői adatokat;
- a szakképzés iskolarendszerben betöltött szerepének fejlesztési elképzeléseit, a szakképzés részarányára, a szakközépiskola és a szakgimnázium arányára vonatkozó fejlesztési terveit.

A szakmaszerkezeti döntések esetén az MFKB előkészítő, támogató funkciót lát el, a döntések azonban központilag születnek, amelyet az adott évi kormányrendelet szabályoz megyénként. A végleges szakmaszerkezeti döntések megyei lebontásánál kiemelt figyelemmel kell lenni az ingyenessé tett második szakma, illetve a felnőttoktatásban résztvevők életkorára vonatkozó jogszabály képzésre tett hatásaira.

A teljes szakképzés aránya a középfokú képzésben országosan az elmúlt tanévben 59%, a megyében 61 %, ami viszonylag jó eredmény. A Bács-Kiskun megyei középfokú oktatási szerkezet a hosszú távú szakképzés-fejlesztési tervekben kitűzött országos célt már most megközelíti. Ugyanakkor az elmúlt években jelentősen csökkent ez az arány (a 2012/2013-as tanévben még 69% volt), melyből az következik, hogy a szakképzés presztízsének növelésére komoly erőfeszítéseket kell tenni minden szereplőnek (ld. 8.7. fejezet).

Az egyes gazdasági ágazatok jövedelemtermelési részarányát és foglalkoztatási arányait vizsgálva megállapítható, hogy a nagyprojektekhez is kötődő gépészeti szakképesítések területén munkaerő szükséglet jelen van, így szükséges itt a képzési kapacitások növelése, elsősorban a megye északi területein. **A mezőgazdaság részaránya a képzési helyeket vizsgálva túlreprezentált, a megye mezőgazdasági reprezentációja lényegesen magasabb az országos átlagnál, ezért a képzési kapacitásokat is az országos átlagnál magasabb szinten kell működtetni.** A mezőgazdasági képzési osztály- és csoportlétszámok alacsonyak, a képzések sok képzési helyen folynak. Ennek racionalizálásánál a méltányosságra figyelemmel kell lenni, továbbá az utazási körülményeket és a kollégiumi ellátást is vizsgálni szükséges. A kereskedelmi és az építőipar ágazatban a képzési arányok a gazdasági reprezentációval azonosak. A szakképzés létszámadatait vizsgálva az országos adatoknál kedvezőbb, **magasabb a szakképzésben résztvevők létszáma.** Ezt a tendenciát kell folytatni és a képzési arányok kialakításánál az általános képzés és a szakképzés arányát a szakképzés irányába kell elmozdítania.

Az arányok változtatásánál figyelembe kell venni az elhelyezkedési mutatókat, valamint a foglalkoztatási mutatók gazdasági területekre vonatkozó adatait.

Kiemelt cél a tanulószereződések számának növelése, amely – bár növekedett az elmúlt években, még mindig alacsonynak mondható.

A **duális szakképzés** általánossá tétele a szakmapolitika fontos prioritása, ezért elengedhetetlen, hogy a szakgimnáziumi és szakközépiskolai képzés szoros kapcsolatban legyen a működő gazdasággal. A szakképzésben résztvevők arányának növelése mellett fontos cél az is, hogy a szakképzés **presztízse növekedjen** és a szakképzés terén minőségi javulás legyen érzékelhető. Ennek egyik lehetősége a szakképzés arányának növelése a középfokú oktatáson belül, a másik lehetőség pedig, hogy bővíteni kell a szakképzés választásának a lehetőségét azok számára, **akik érettségi birtokában kívánnak bekapcsolódni** a szakmai oktatásba. A szakképzési törvény lehetőséget teremt arra, hogy a tanulók 25. életévükig 2 állam által elismert szakképesítést is megkezdhesenek ingyenesen nappali rendszerű képzésben.

5.2.3 Eredményesen működtethető szakképzési intézményhálózat, szakképzési centrumok és képzési profilok összehangolása

A szakképzési centrumok fenntartója a Nemzetgazdasági Minisztérium (NGM). A stratégia végrehajtásában ezért különösen fontos, hogy a megyei szereplők az NGM-mel, illetve a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatallal (NSZFH) szoros együttműködést alakítsanak ki. A megyének elsősorban a gyakorlati képzőhelyek biztosításában, illetve **a szakképző centrumok fejlesztéseinek szakmai koordinációjában** lehet meghatározó szerepe: olyan fórumok, rendezvények szervezésével, amelyek a szakképző centrumok, valamint a nem állami fenntartású szakképző intézmények szakmai párbeszédét támogatják.

5.2.4 A duális (3 éves) szakképzési rendszer bevezetésének támogatása

A duális szakképzési rendszer legnagyobb problémája Magyarországon, hogy a cégek **elsősorban profitra** törekszenek. Nem azért vállalják a tanulókkal történő foglalkozást, hogy a képzés végeztével szakképzett munkaerőhöz jussanak, hanem amiatt, mert a tanulók foglalkoztatása **bizonyos kedvezményekkel** jár.

Ezért jellemző, hogy a tanulószereződéses diákok általában nem ott találnak munkát, ahol tanulók voltak, de a szakképesítésük, szakmai ismeretük a gyakorlati képzést nyújtó cégek elvárásainak megfelel. Kiemelt cél, hogy országos és megyei szinten is **ösztönzést találjanak a tanulószereződéssel foglalkoztatott tanulók képzési időn túli foglalkoztatására**, a gyakornoki programokra, amelyek a jól működő duális modellek alapját képezik.

Ezért amellet, hogy a duális szakképzési rendszer bevezetéséhez feltétlenül szükséges a **tanulószereződések általánossá tétele**, majd ennek következtében a gyakorlati képzőhelyek számának növelése, elengedhetetlen az MFKB szervezői szerepének erősítése úgy az iskolai, mint a külső gyakorlólhelyen folyó gyakorlati képzés területén. Ennek keretében az intézmények olyan megállapodásokat kötnek a gyakorlati képzést vállaló gazdasági társaságokkal, amelyekben részletesen meghatározzák a gyakorlati képzés tartalmi területeit és munkaprogramját.

A magas színvonalú gyakorlati képzési együttműködés keretében az MFKB támogatja a szakképző intézmények és a gazdálkodó szervezetek képzési együttműködését, mert azok együtt tudják biztosítani a magas szintű gyakorlati képzés feltételeit.

Így a képzés egyszerre igazodik a szakmai és vizsgakövetelményekhez, a helyi tantervhez, valamint a helyi munkaerő-piaci igényekhez, továbbá a gyakorlati képzést nyújtó cégek profitra irányuló törekvéseihez, növelve ezzel a képzetek munkaerő-piaci esélyeit.

Ahol a duális képzés lehetősége (vállalati képzőhely hiányában) nem lehetséges, ott a többszintű gyakorlati képzés biztosítására kell törekedni az intézményi képzés és az intézményközi gyakorlati képzés formájában, közösen használt tanműhelyekkel, a munka-

erő-piaci szereplők bevonásával. **Cél, hogy az adott szakmákban megfelelő számú gyakorlati képzőhely álljon rendelkezésre a tanulólétszám függvényében.**

A 2015. évi jogszabályi változások támogató intézkedéseket tettek a duális képzés támogatásának érdekében. Ezek közül **a kamarai garanciavállalás intézménye az egyik legfontosabb**, mivel az a kamara esetében bővebb feladatkört, illetve annak adminisztrációját jelenti. Emellett a gazdálkodó szervezeteknek további lehetősége nyílik a Nemzeti Foglalkoztatási Alap képzési alaprészből tanműhely-létesítési és -fejlesztési támogatást igényelni.

A felsőoktatásban elindult hasonló változások, a duális képzések támogatása, illetve a felsőoktatási szakképzés elindulása befolyással bírhat a megyei szakképzési kínálatra..

Ezért szükséges a szakképzésen túl a különböző képzési szintek, úgy mint **a közoktatásban és a felsőoktatásban folyó szakképzés összhangjának megteremtése** (különös tekintettel a megyében folyó felsőoktatási duális képzésre a Kecskeméti Egyetemen).

5.2.5 Magas színvonalon működő vállalati képzőhelyek számának növelése

A fő cél a szakképzési törvényben megfogalmazott duális szakképzés feltételrendszerének támogatása. Támogatandó, hogy azok a gyakorlati képzőhelyek, amelyek részt vesznek a tanulók tanulószerveződéses gyakorlati képzésében a lehetőségeikhez mérten a képzés első szakaszában a gyakorlati oktatást tanműhelyi formában is megszervezzék. Pedagógiai szempontból nem szerencsés az olyan profitorientált gazdálkodó szervezetek támogatása, amelyek csak a tanulóképzés céljából tartanak fenn tanműhelyeket. Az ilyen szervezeteket csak nonprofit formában célszerű működtetni. Az alapképzésben meghatározó az iskolai tanműhelyek szerepe, de szükséges a szoros együttműködés a gazdálkodó szervezetekkel, továbbá a korszerű technológiai színvonal fenntartása. A vállalkozások bevonására született központi intézkedések jó irányba mutatnak, amelyet a helyi ösztönző formák is segítenek.

A gyakorlati oktatást végző, vagy abba bekapcsolódni szándékozó szervezetek számára a kamara által működtetett Tanácsadói hálózat keretében a tájékoztatási rendszert tovább kell működtetni. A gyakorlati képzőhelyek ellenőrzésével el kell érni, hogy a tanulókkal való foglalkozás szakmai presztízs legyen. A tanulóképzés ténye jelentsen a társadalmi környezet számára is pozitív információt. A kamara sokat tesz a szakképzésben élen járó szervezetek elismeréséért oly módon, hogy évente díjazzák a kiváló gyakorlati képzőhelyet, a legjobb szakképző iskolát illetve felnőtt képző intézményt. A díjat elnyerők számára további kedvezmények és pályázati lehetőségek biztosítását javasoljuk.

A gyakorlati képzőhelyek bővítésének lehetősége az is, hogy a szakképzési törvény által meghatározott keretek szerint azokat a képzőhelyeket is bevonják a gyakorlati oktatásba, amelyek nem rendelkeznek a szakképesítés teljes képzési tartalmához megfelelő eszközrendszerrel illetve tevékenységük nem terjed ki az adott szakképesítés teljes spektrumára. Ilyen esetben a németországi gyakorlatnak megfelelően a kamara koordinációjával szervezhető meg a gyakorlati oktatás. Szerződésben kell rögzíteni az egyes kiegészítő képzési szakaszok helyét és idejét. A kiegészítő gyakorlati képzés megvalósítható egy másik gazdálkodó szervezetnél, iskolai és nem iskolai tanműhelyekben. Ezekben az esetekben a képzés finanszírozásának módját is ebben a szerződésben szükséges rögzíteni. A kiegészítő képzések feltételrendszerének és működésének biztosítása emelni fogja a képzés színvonalát. Szervezésére és a feltételrendszer biztosítására a megyei szakképzési forrásokat is fel kell használni.

Ezt célt a kamarai garanciavállalás intézménye erősíti.

5.2.6 Az iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli képzések koherenciájának biztosítása

A megyei szakképzett munkaerő-kínálat **rugalmas**, munkaerő-piaci igényeknek megfelelő, vagy **csékély befektetéssel**, rövidtávon megfelelővé alakítható kínálat az iskolarendszerű és az iskolarendszeren kívüli képzések koherenciájának megteremtésével alakítható ki. Ennek során a két képzési típust különböző stratégiai célok szolgálatába kell állítani:

Az iskolarendszerű képzésben a munkaerő-piac **hosszú távú igényeihez alkalmazkodó képzések** kialakítása szükséges, figyelembe véve a vállalati igény- és elégedettség méréseket, külön hangsúllyal a felnőttképzések kompetencia-szemléletű megalapozására.

Ezzel szemben a felnőttképzésben a **munkaerőpiac azonnali igényeihez alkalmazkodó**, rövid idejű képzési programok kialakítása volna célravezető, amelyhez az alapot az iskolarendszerű képzésben felismert és továbbfejlesztett kompetenciák, és az ezek alapján kialakított kompetencia-térképek jelentik. A szakmai képzések és továbbképzések esetében – a fenti szempontokon túlmenően – a vállalati „kapun belüli” képzések kiemelten támogatandók. A járműipar, a megújuló energiaforrások, a K+F területeken képzések fejlesztése, elindítása a duális képzésben szintén előnyben részesítendő.

Fenti tevékenységekhez szükséges az iskolarendszerű és az iskolarendszeren kívüli képzést folytató intézmények számára elérhető GINOP források által biztosított fejlesztések szakmai koordinációja, összehangolása.

5.2.7 A szakképzés társadalmi elismertségének növelése

A szakképzés vonzóvá tételének alapvető feltétele, hogy a szakmák társadalmi presztízse növekedjék. Ehhez nemcsak a potenciális tanulókat szükséges célzott üzenetekkel elérni, hanem a helyi társadalom számára kell világossá tenni, hogy a jó szakképzés alapja a munkaerő-piaci érvényesülésnek.

A szakképzés presztízisének emelése elsődleges feladat. Ma a szakközépiskolába jelentkezők között nagyon sok a gyenge általános iskolai eredménnyel rendelkező tanuló. A szakközépiskolák bőséges megyei kínálatot biztosítanak, melynek következtében erre a képzési formára is sokan kerülnek be alacsony szintű előképzettséggel. Ezért is alapvető cél a középfokú oktatás megyei szintű belső szerkezetének átalakítása, amely növeli a szakképzés részarányát. Folytatni kell a megyében megindult jó gyakorlatot, amelynek lényege, hogy a gimnáziumi képzés részarányát csökkenteni szükséges, a szakgimnázium arányát szintén csökkenteni, vagy legfeljebb szinten tartani és **a szakközépiskolai oktatás részarányát ennek megfelelően növelni.**

A megyében a Széll Kálmán Tervben megfogalmazott céloknak megfelelően ezt az arányt az elkövetkező öt évben az alábbi célként megjelölt arányok irányába kell elmozdítani: gimnáziumi képzés 25 %, szakgimnáziumi képzés 35%, szakközépiskolai képzés 40 %.

A kitűzött cél elérésének lehetséges eszközei között a legfontosabb és eredményes lehet az MFKB képzési arányokra és keretszámokra vonatkozó javaslata és az ennek következtében kiadott kormányrendelet. Az állami fenntartásba került intézmények esetében az intézményszerkezeti és szakmaszerkezeti döntéseknél ezeket a célokat figyelembe kell és lehet venni. A nem állami fenntartású intézmények esetében a megyei fejlesztési terv hasonló tartalmú céljai mentén szükséges eljárni, illetve a keretszámokra vonatkozó döntések ezekre a fenntartókra is vonatkoznak.

A szakképzés arányának növelésére másik eszközrendszer az új típusú pályorientáció és PR tevékenység, továbbá a támogatási rendszer adta lehetőségek jobb kihasználása. Az általános iskola felső tagozatában a 7- 8. osztályok tanulói, szülei és az általános iskolai pedagógusok ismereteinek bővítése céljából a kamara által irányított életpálya tanácsadási szolgáltatás működik. A bevont partnerek segítségével az 5-6-7-8. osztályok számára tematikus anyagokat és gyakorlat centrikus projekteket kell összeállítani és a tevékenységbe be kell vonni a szülőket is, hiszen nekik a pályaválasztási döntés meghozatalában jelentős szerepük van.

Az a cél, hogy az általános iskolai tanuló **fizikai kontaktusba kerülhessen anyagokkal, eszközökkel**; láthasson, tapasztalhasson a szakmákra jellemző **technológia folyamatokat, szituációs helyzeteket**.

A szakképzés minősége javításának harmadik iránya az átjárhatóság és a rugalmas középfokú oktatási szerkezet támogatása, a jogszabályok adta lehetőségek jobb kihasználása. Támogatás nyújtható az iskolaszervezeti döntésekkel, a célcsoport hatékony tájékoztatási rendszerével. Ezeket a rugalmas képzési struktúrákat a szakképzési centrumokban célszerű biztosítani. A szakképzésben ma még alacsony volumenben jelenlévő felnőttoktatási formák bővítése központi kormányzati cél, amellyel lehetőség nyílik a szakképzés számarányainak növelésére.

5.2.8 Az egységes pályakövetési rendszer bevezetése és eredményének felhasználása a képzési kínálat tervezéséhez

A pályakövetés kiemelt célja, hogy a végzeteket saját szakmai életútjuk – adatokon alapuló – megtervezésében a szakképző intézményben eltöltött tanulási szakasz alatt és után segítse. Egységes módszertanon alapuló megyei pályakövetési rendszer kiépítése a cél, amely rendszeresen gyűjt információkat a tanulók elhelyezkedéséről, illetve a már elhelyezkedett fiatal munkavállalók munkahely-választásával kapcsolatos motivációs háttéréről, a helyi munkaerő-piaci helyzetről. A pályakövetés a szakképző intézmények számára a képzés minőségére vonatkozóan visszacsatolást biztosít. A pályakövetés megyei összesített adatai az országos tendenciákhoz képest mutatják a megye szakképzési rendszerének hatékonyságát, kapcsolódását a helyi munkaerő-piachoz.

A megyén belüli adatok megmutatják a szakképzés megszervezésének mennyiségi, minőségi és hatékonysági eredményeit. A pályakövetési adatok megalapozó információkat adnak a szakképzési keretszámok kialakításához, a képzési szerkezet, az intézményhálózat fejlesztéséhez.

5.3 A tanulók életen át tartó tanulásának megalapozása: a tanulók szakmai és általános kompetenciáinak fejlesztése

5.3.1 A szakképzés mint fogadó és mint beszállító

A beszállítói szerep a megyei szakképzési stratégiában két vonatkozásban jelenik meg:

- Az általános iskola, mint a szakképzés beszállítója – a szakképzés megyei irányításának célja a szakképzésben résztvevő tanulók alapképzésből fakadó hiányosságainak, fejlesztendő területeinek feltérképezése, és ezen hiányosságok hatékony kommunikációja az általános iskolák irányába. **Megfelelő kommunikációs viszony (ami a területtel kapcsolatban stratégiai cél)** esetén a szakképzés segíthet az általános iskolával szembeni elvárások megfogalmazásában, csökkentve ezzel az igényt a HÍD-jellegű társadalmi programok indítása iránt.

- A szakképzés, mint beszállító – a megyei szakképzés rendszere beszállítóként jelenik meg a munkaerő-piac, a felnőttoktatás, a felnőttképzés, a felsőoktatás, valamint az informális- és non-formális oktatás társadalmi alrendszerében. A szakképzés munkaerő-piachoz és felnőttképzéshez fűződő viszonyát a stratégia külön fejezetekben tárgyalja. A felsőoktatáshoz, a felnőttoktatáshoz, továbbá az informális- és non-formális oktatáshoz kapcsolódóan a szakképzés célja az európai **lifelong learning** – stratégiákban¹⁰ megfogalmazott elveknek megfelelően alapot teremteni a képzést elvégzők számára a szakmai és interdiszciplináris képzésekben történő részvételre.

5.3.2 Eredményes pályaeorientációs és pályaválasztási rendszer kialakítása

A pályaeorientációs és pályaválasztást támogató tevékenységek célja, hogy a tanulók **megismerjék a szakképző intézmények által oktatott szakmacsoportokat és szakmákat** annak érdekében, hogy a megfelelő szakmaválasztással növekedjék a munkaerő-piacon való sikeres elhelyezkedésük. Ennek érdekében a jelenlegi jó gyakorlatokra építve a megyei szakképzési struktúrához igazodó, egységes elveken, illetve módszertanon alapuló pályaeorientációs és pályaválasztási rendszert kell működtetni.

A megye pályaeorientációs tevékenységének fő célcsoportja a 7-8. osztályos általános iskolai tanulók köre. A pályaeorientációnak a munkaerő-piaci és képzési szereplők együttműködésében, a megyében működő szakképző intézmények, illetve szakképzési centrumok együttműködésében kell megvalósulnia. Ennek szervezését, irányítását a kamarának az eddig szerzett munkatapasztalataira építve kell működtetnie. A pályaeorientációnak gyakorlat centrikusnak kell lennie, a tanulóknak meg kell ismerniük a szakképesítés helyszíneit, a használt anyagokat, eszközöket, a szakképesítéshez szükséges személyes tulajdonságokat, kompetenciákat. A gazdaság szereplőinek bevonásával be kell mutatni a szakmai életpályákat, a munkaerő-piaci helyzeteket, a vállalkozások működésének alapjait, **a vállalkozóvá válás lehetőségeit és feltételeit**. A pályaeorientációt a szakképzési rendszer átalakításával az intézményi integrációhoz kapcsolódóan új alapokra kell helyezni. Az intézmények közötti versenyhelyzet megszűnésével, a kamara irányításával el kell érni, hogy a pályaválasztás előtt álló fiatal megfelelő információkhoz jusson, megismerhesse képességeit és önmaga számára és a munkaerő-piacnak is a legmegfelelőbb képzést választhassa.

A szakképzési centrumokban folyamatos pályaválasztási tanácsadást kell működtetni, amelyekben a szakképesítések bemutatásán túl, képesség-felmérést és pályairányítási támogatást is kaphatnak az érdeklődők. A megyei szakképzési profiltisztítás és a képzések összehangolása megteremti annak lehetőségét, hogy a centrumokban az intézményhálózattól független tanuló-centrikus pályaeorientáció működhessen. Ebbe a munkába szükséges a kamara koordinálásával a gazdálkodó szervezetek bevonása, az ismeretek megszerzése, a gyakorlati tapasztalatszerzés és a munkavállalói életpálya bemutatása.

5.3.3 A felzárkóztatás támogatása

A megyei szakképzési rendszerben a felzárkóztatás támogatása a napi iskolai gyakorlat támogatása mellett **elsősorban a HÍD programon keresztül valósulhat meg**, amelyek útján a Köznevelési törvény felzárkóztató oktatás keretében lehetőséget biztosított a lemaradó tanulóknak, hogy alapfokú iskolai végzettség hiányában is be tudjanak kapcsolódni a szakképzésbe.

¹⁰ http://europa.eu/legislation_summaries/education_training_youth/lifelong_learning/c11054_en.htm

A szakképzés, ezen belül a szakközépiskola presztízsének növelését jelenti, ha nem minden tanuló kerül az érettségit adó iskolákba és a szakközépiskolákba, hanem a HÍD programok segítségével piacképes végzettséget szerezhetnek azok is, akik eddig más középfokú intézményekbe jártak. Mindez egyértelművé teszi az általános iskolába járó tanulók és szüleik számára is, hogy a szakképzésbe való bekapcsolódás egy elérendő cél, és a jó szakma egy életpályát jelent. Ugyanakkor a HÍD programban tanulóknak ez a képzés nem zsákutca, mert a megszerzett államilag elismert szakképesítésen túl, a szakképesítések moduláris felépítése miatt további lehetőségek nyílnak meg a szakmailag és önmagára igényes tanulók előtt. Fontos tudatosítani, hogy a szakképzési szerkezet nem jelent determinált társadalmi helyzetet, van lehetőség szakmaváltásra, újabb szakma megtanulására, vagy akár az érettségi megszerzésére is. Az életen át tartó tanulás a folyamatos ismeretszerzés mellett jelenti az **állandó megújulást**, a korrekciók lehetőségét, a bármilyen képzési szinten elsajátított ismeretek hasznosságát.

5.3.4 A tehetséggondozás támogatása

A szakmaszerkezet kialakításában és a tartalmi módszertani fejlesztések területén – tekintettel a várhatóan heterogénebbé váló tanulói összetételre – új tehetséggondozó programokat, ösztöndíjakat kell kidolgozni és alkalmazni. A tehetséggondozás egyik lehetősége az érettségit adó képzések irányában a továbbtanulás támogatása, az adott szakképesítések magasabb szinten történő folytatása. A **szakképzési versenyek** lehetőséget teremtenek a szakmai elkötelezettség elmélyítésére, ezért a tanulókat támogatni kell a versenyfelkészítéssel, az elismerési rendszer működtetésével. A szakképző intézményeken belüli eredmények (versenyeredmények, vizsgaeredmények, összefüggő nyári gyakorlaton való kiváló teljesítmény) elismerését a gazdaság is ismerje el, legalább egy oklevéllel, esetleg apró díjjal, a gyakornoki foglalkoztatási lehetőséggel. A szakképzés presztízsének emelése céljából nagyszerű kezdeményezés a megyei kamarai elismerési díjrendszer a képzőhelyek és a szakképző intézmények számára. Cél, hogy az országos vagy nemzetközi versenyeken kiváló eredményeket elérő tanulók, pályakezdő fiatalok is részesüljenek megyei szintű elismerésben. A jelenlegi díjazási rendszerhez kapcsolódóan az eredményes tanulóképzést folytató gazdálkodó szervezetek használhassák a **„kiváló gyakorlati képzőhely”** elismerő címet a nagyközönség számára is megjelenő módon. Ezzel hosszú távon is elérhető az a Németországban már működő gyakorlat, amely szerint a cég számára a gyakorlati képzésre való alkalmasság szakmai nívót is jelent.

5.3.5 A tanulói mobilitás erősítése

A tanulói mobilitás kulcsfontosságú az egységes megyei szakképzési stratégia szempontjából. A pólusok kialakításának rendje, és az azokban oktatott szakmák struktúrája az adott szakmák iránt mutatkozó munkáltatói igény és az ezzel kapcsolatos tanulói igények függvénye. **Amennyiben a két érték jelentős eltérést mutat, akkor a stratégiai tervezés nem érheti el a célját.**

Miután a gazdaság munkaerő-feltevő helyei általában nehezebben mozgathatóak a tizenéves tanulóknál, a helyben jelentkező munkaerő-piaci, - ennek megfelelően képzési igényeket a tanulói mobilitás ösztönzése útján célszerű megoldani. Egy szakma akkor tekinthető elérhető közelségűnek, ha a megye szakképzési rendszere a megszerzéséhez szükséges mobilitásokat **legalább 50%** erejéig támogatni tudja. Ennek **konkrét rendszere – a jelenlegi bejárók arányait figyelembe véve – kidolgozandó.**

A szakképzési centrumoknak meg kell teremteni a kollégiumi ellátás szükségleteknek megfelelő szintű ellátását. Ennek érdekében a szakképző intézmények fenntartójának koordinálni kell a megyei kollégiumi ellátást a szakképzés gazdasági igényeihez illeszkedően.

A szakképzési szerkezetben a magas technológiai igényrel rendelkező szakképesítéseket célszerű egy-egy szakképzési centrumba szervezni. Ahol többszörös fordítás nélkül biztosítható a megfelelő (köznevelési törvénynek megfelelő) tanulólétszám és biztosítható a duális képzés gyakorlati feltételrendszere, meg kell szervezni az iskolai rendszerű szakképzést.

5.3.6 A 16. életévüket betöltött fiatalok problematikája

Azok a tanulók, akik 2012 szeptemberében, vagy ezután kezdték meg bármely középfokú intézményben a 9. évfolyamot, a 16. életévük betöltéséig tankötelesek. Ennek egyik következménye az lehet, hogy a szakképzésben, de különösképpen a szakközépiskolában növekszik a lemorzsolódás. A cél, hogy lehetőség szerint a középfokú oktatásból minden fiatal szakképesítés birtokában kerüljön ki.

A Szakképzési Híd program a tankötelezettségi kort elérő általános iskolai végzettséggel nem rendelkezők számára nyújt lehetőséget a szakképzésre, ezek a fiatalok a munkaerőpiacon hasznosítható rész-szakképesítést szerezhetnek.

A sajátos nevelési igényű tanuló tankötelezettsége meghosszabbítható annak a tanítási évnél a végéig, amelyben a tanuló betölti a huszonharmadik életévét. A tankötelezettség meghosszabbításáról a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az iskola igazgatója dönt.

A szakképzésben a köznevelési és a szakképzési törvény lehetőséget teremt a felnőttoktatásra, amelyben a szakképesítés ingyenes megszerzésére van lehetőség a tanuló 25. életévének betöltéséig. A **felnőttoztatás rendszerét ezért erősíteni szükséges** megyei szinten.

5.4 A szakképzési rendszer céljainak elérését biztosító humán erőforrás biztosítása

5.4.1 A szakképzés-irányítás (menedzsment) fejlesztése

Az egységes megyei szakképzési stratégia alapja a minőségirányítási alapelveknek megfelelő működés biztosítása. Miután a tervezés, végrehajtás és értékelés területén tevékenykedő szakemberek eredményes munkája kizárólag készségeik folyamatos fejlesztése útján lehetséges, a programok szervezése és támogatása a stratégia sikerének alapfeltétele. **Az MFKB döntéseinek előkészítése, az információgyűjtés feltétele a szakmailag megalapozott szakmaszerkezeti döntések meghozatalának.** Ehhez szükséges egy kapcsolati háló működtetése a gazdálkodó szervezetekkel, az érdekképviseleti szervezetekkel, a szakképző intézmények fenntartóival, valamint az állami és nem állami fenntartású intézmények körével. A szakképzés-irányítás feladata a szakképzési adatbázis évenkénti frissítése, a döntés-előkészítés támogatása, a döntések beválás-vizsgálata.

Célszerű létrehozni egy **megyei szakképzési fórumot az MFKB koordinációjában,** amelynek feladatai:

- a helyi és a megyei szakképzés-fejlesztési tervezés összehangolása és módszertani támogatása, a helyi igények kezelése a megyei szakképzési rendszerben;
- a szakképzés- és területfejlesztés közötti közvetítés;
- a megyei feladatellátási, intézményhálózat-működtetési és köznevelés-fejlesztési terv és a szakképzési stratégia koherenciájának biztosítása;
- a gazdaság és a munkaerő-piac szükségleteinek feltárása, megismerése és a helyi, illetve a megyei szakképzés munkaerő-piaci igényeihez igazítása;

- az aktuális munkaerő-piaci folyamatok áttekintése és megvitatása, az álláskeresési információk figyelemmel kísérése, elemzése, beépítése a döntések előkészítésébe;
- közvetítő és érdekérvényesítési szerep az oktatási, munkaügyi és szociális ágazati irányítás felé;
- részvétel a területfejlesztési programok készítésének, végrehajtásának és nyomon követésének folyamatában;
- a régió szakképző intézményei és a gazdálkodó szervezetek közötti együttműködések elősegítése;
- a megyei szakképzési támogatási rendszerek orientálása a szakképzési stratégia célrendszere alapján;
- a szakképző intézmények nemzetközi kapcsolatainak ösztönzése, támogatása;
- a pályakövetési rendszer kialakításának kezdeményezése és részvétel annak működtetésében.

5.4.2 A stratégiai célok elérését támogató pedagógus-továbbképzések ösztönzése

A szakképzésben részt vevő **közismereti és szakmai elméleti tárgyakat tanító pedagógusok továbbképzését összehangoltan**, oly módon kell **megszervezni**, hogy annak tartalma egyrészt a megye szakképzési céljaihoz, másrészt az intézményi célokhoz kapcsolódjanak. Ösztönözni kell a szakképző intézmények elméleti tanárainak, gyakorlati oktatóinak és gyakorlati oktatásvezetőinek a versenyszférában való tapasztalatszerzését.

Koordinálni kell ezen együttműködések továbbfejlesztését műhelymunkák, továbbképzések, kölcsönös látogatások módszereivel. Meg kell szervezni a gazdasági szakemberek szakképző intézményekben tartott foglalkozásait, előadásait, gyakorlati bemutatóit. Szakmai továbbképzéseket szükséges szervezni a szakképző iskolák pedagógusai számára a gazdálkodó szervezetek elvárásait tükröző technológiai folyamatokról, a szakmai elvárásokról és a munkavállalókkal szemben támasztott követelményekről.

5.4.3 A gyakorlati oktatásvezetők és gyakorlati oktatók rendszeres képzése, képzésük korszerűsítése

Olyan **egységes megyei továbbképzési rendszert szükséges kialakítani**, amely egyrészt képes megjeleníteni a gyakorlati oktatók részéről megfogalmazott képzési igényeket, másrészt mind a megyei szakképzés-fejlesztés stratégiai céljaihoz, mind a szakképző intézmények, illetve azok fenntartóinak céljaihoz igazítja a képzések tartalmát. A rendszeres képzési lehetőség feltételeit kell megteremteni az iskolai oktatók szakmai továbbképzésére, a gazdasági változások, követelmények megismerésére, továbbá a gazdálkodó szervezetek oktatói számára a szakképzés dokumentumainak megismerésére (szakmai és vizsgakövetelmények, kerettantervek, szakmai vizsgáztatás szabályai) és a pedagógiai ismeretek bővítésére.

Támogatni kell a gazdálkodó szervezeteknél a **gyakorlati oktatást végzők kapcsolattartásának biztosítását** a szakképző intézmények munkatársaival (gyakorlati oktatásvezető, elméleti szaktanár, osztályfőnök,). A kapcsolattartás formáinál támaszkodni kell a digitális kommunikációs csatornákra.

5.4.4 A mesterképzés szakmai minőségének emelése

A szakképzési törvény alapján gyakorlati képzést folytató szervezetnél folyó gyakorlati képzésben gyakorlati oktatóként 2015. szeptember 1-jétől olyan személy vehet részt, aki azon szakképesítések tekintetében, amelyekben a szakképesítésért felelős miniszter kiadta a mestervizsga követelményeit, mestervizsgával rendelkezik. A törvényi előírás számos előnye mellett komoly anyagi terhet jelenthet a gyakorlati képzést folytató gazdálkodó szervezeteknek.

A mester címmel szemben támasztott elvárás a tevékenység magas színvonalon való művelésén kívül a tisztességes vállalkozások tekintélyének visszaállítása, megőrzése, valamint az, hogy nyújtson minőségi és etikai garanciát a megrendelőnek, adjon rangot a mester cím viselőjének, járuljon hozzá az utánpótlás színvonalas szakmai és morális neveléséhez, őrizze meg és építse tovább a jó hagyományokat.

Miután a mesterképzés résztvevői által válik hozzáférhetővé számos, a bevezetendő duális képzés céljait szolgáló külső tanműhelyi képzés, így a mesterképzés támogatása fontos eleme a leendő szakképzési rendszernek. A tanulók gyakorlati oktatásában való részvétel a gazdálkodó szervezetek presztízsének egyik fokmérője lehet. Ennek feltételeként a mesterképzés - a magyar gazdasági hagyományokra építve - a szakképzés egyik fontos tényezője.

Ugyanakkor a mesterképzésben résztvevő munkavállalóknak csekély olyan anyagi támogatás áll rendelkezésére, amely segítséget jelentene a létfenntartási költségek, a tanfolyami és vizsgaköltségek fedezésére és a mestermunka elkészítéséhez. Emiatt fizetési kedvezményekkel (részletfizetés lehetősége, a képzési óraszám csökkentése előzetes tudásszint beszámításával) kell elérhetővé tenni megyei szakemberek számára e szakmai továbbképzést.

A szakképzési adatbázisban **rögzíteni kell a jelenlegi oktatók képzési szintjét**, a szakképzésbe bekapcsolódó gyakorlati oktatók képzési igényét.

A képzési eredmények alapján (versenyeredmények, vizsgaeredmények) kiváló gyakorlati oktató címet lehet alapítani a tanulóképzésben kiválóan teljesítő mesterek, gyakorlati oktatók körében.

5.4.5 Az oktatói mobilitás erősítése

A megyei szakképzés problémáival foglalkozó rész erőforrás-fejezetében felsoroltak figyelembe vételével az oktatói mobilitás területén az alábbi célok fogalmazhatók meg:

- Az állami intézményfenntartó intézményhálózatán belül meg kell teremteni a szakemberek foglalkoztatását a lehető legjobb szakemberellátás biztosítása érdekében. A több helyen való foglalkoztatás támogatja a minőségi oktatást – „utazó szakember hálózattal” mobilizált és adekvát szakember ellátás biztosítható a rugalmas megyei szakképző intézményi hálózatban;
- Az oktatói áttanítás rendszerének támogatása azon szakoktatók esetében, akik mind szakmai ismereteik, mind a gazdaság egészének működésével kapcsolatos tudásuk tekintetében iránymutató kompetenciákkal bírnak, és képesek motiválni a tanulókat az iskolai és a gyakorlati foglalkozásaik, valamint leendő munkahelyük megválasztása során egyaránt;
- A szakmunkát igénylő piacon kiváló munkát végző szakemberek kettős célú bevonása a szakképzésbe: egyrészt a tanulók ismeretszerzési lehetőségeit javítandó, másrészt a rendelkezésre álló szakoktatók ismereteinek aktualizálása céljából.

- Támogatni kell kiváló gazdasági szakemberek elméleti tanárokként és szakoktatókként való bekapcsolódását a szakképző intézmények munkájába óraadóként vagy részmunkaidő foglalkoztatási formában.
- Meg kell teremteni az anyagi forrását annak, hogy kiváló gazdasági szakemberek pedagógus továbbképzéseket, tanulói kurzusokat tarthassanak a szakképző intézményekben.

5.5 Az esélyegyenlőség biztosítása

5.5.1 A nők esélyegyenlőségének biztosítása

A női szakmák elégtelen kínálata egyike a megyei szakképzés számos problémájának. A megyei szakképzési stratégia keretében a női szakképzés jövőjével kapcsolatosan az alábbi lehetőségeket jelölhetjük meg célként:

1. A hagyományos női szakmák piaci lehetőségeinek vizsgálata, szükség esetén támogatásuk a termelés fokozása, ezáltal a felvevő-kapacitásuk növelése érdekében;
2. A női foglalkoztatás új útjainak keresése, részint az eddig kizárólag férfiszakmáknak tekintett területeken, ahol a technológiai fejlődés okán már nők is teljes értékű munkát végezhetnek, részint pedig új, a megye területén még ismeretlen szakágakban, szakterületeken.
3. A célirányos pályaorientációval - nyugati példákat követve - be kell mutatni, hogy sokszor hagyományosan férfias szakképesítésnek ismert területeken lehetőség van nők foglalkoztatására. Ebben a leendő jelentkezők célcsoportja mellett meg kell keresni a munkaadókat is, és bevonni őket a szemléletváltoztató programba.
4. Támogatni szükséges a nők munkavégzéséhez kapcsolódó részmunkaidős foglalkoztatási formákat, az egyéni munkaidő-beosztás alkalmazását.

A célok elérésének folyamata során ügyelni kell a nők családban és társadalomban betöltött szerepének tiszteletben tartására.

5.5.2 A sajátos nevelési igényű tanulók és a fogyatékkal élők esélyegyenlőségének biztosítása, integrálásuk

A speciális támogatást igénylő, valamint a sajátos nevelési igényű tanulók támogatásával kapcsolatban három stratégiai szempontú célterület jelölhető meg:

1. A sajátos nevelési igényű tanulók esetében a megye teljes területén fejlesztő pedagógusok, pszichológusok, logopédusok alkalmazása – szoros együttműködésben a pedagógiai szakszolgálati központokkal.
2. A hátrányos helyzetű tanulók számára lehetőséget teremt a képességeihez igazodó iskolai rendszerű szakképzés vagy a Szakképzési HÍD programban való részvétel lehetősége.
3. A fogyatékkal élő tanulók orientációja a védett munkahelyek, védett szakmák irányába, különös tekintettel az erre esetlegesen vonatkozó, aktuális vagy stratégiai kormányzati szándéokra.
4. A képzések területének akadálymentesítése, a külső képzőhelyek esetében a képző szervezettel együttműködésben, a megyei szakképzési rendszer mindenre kiterjedő támogatásával, az erre a célra esetlegesen elkülönített központi források igénybevételével.

5.5.3 A romák esélyegyenlőségének biztosítása, integrálásuk

A romák esélyegyenlőségének és integrációjának biztosítása a szakképzés területén nem választható el a romák társadalmi integrációját célzó nemzeti szintű koncepcióktól és programoktól. Ahhoz, hogy megjelenhessenek a megyei szakképzés rendszerében, már az általános iskolai képzés során átfogó, az oktatási, foglalkoztatási, szociális és egészségügyi terület metszeteit egyaránt érintő, eredményesen működő ösztönző rendszerek szükségesek.

A megyei szakképzés menedzsmentjének elsődleges célja az említett rendszerek hatékony információátadással történő segítése, mert csak így válhat az alapképzés a roma integráció szempontjából a szakképzési rendszer, majd később a munkaerő-piac eredményes beszállítójává.

A megyei szakképzési rendszer további célja a rendszerben tanuló romák tanulási nehézségeit, esetleges beilleszkedési zavarait áthidaló programok indítása és működtetése, minden esetben a nemzeti roma stratégiában¹¹ meghatározott elvekkel és gyakorlatokkal összhangban.

5.5.4 Az iskola szociális szerepvállalásának támogatása

Mivel a szakképzésbe belépő fiatalok jelentős része szociális problémákkal küzd, elengedhetetlen a szakképző intézmények szociális jellegű tevékenységeinek erősítése. Ennek keretében minden intézményben tanulói támogató rendszert, iskolapszichológust és gyermek- és ifjúságvédelmi felelőst szükséges alkalmazni, akik szoros kapcsolatban látják el feladataikat az oktatást segítő más ágazati szakintézményekkel (családsegítő központok, egészségügyi intézmények stb.) együttműködve.

A szociálisan legrászorultabb tanulók számára ösztöndíj programot kell kidolgozni, amelynek segítségével képesek lesznek befejezni tanulmányaikat.

¹¹ <http://romagov.kormany.hu/download/8/e3/20000/Strat%C3%A9gia.pdf>